

Ekologiczna edukacja specjalna
„Odkrywamy tajemnice przyrody”

Spis treści

Wstęp	2
Część I Założenia programowe specjalnej edukacji ekologicznej	2
Część II Scenariusze zajęć ekologicznych z wykorzystaniem technologii komputerowej.....	6
1. Zanieczyszczenia powietrza.	
2. Zanieczyszczenia wód,	
3. Ochrona gleb i lasów	
4. Produkcja żywności,	
5. Odpady i recykling,	
6. Ginące rośliny i zwierzęta.	
Część III Działania przyrodnicze i ekologiczne w „Ostoi Przyrody”	67
Literatura	77

Wstęp

Projekt ekologicznej edukacji specjalnej „Odkrywamy tajemnice przyrody” powstał dzięki finansowemu wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie oraz Starostwa Powiatowego w Chełmie. Zakłada on opracowanie i wprowadzenie treści związanych z ochroną środowiska naturalnego do programu i praktyki dydaktycznej SOSW w Dorohusku.

Edukacja ekologiczna skupia się na kompleksowym przedstawieniu powiązań działalności człowieka z funkcjonowaniem przyrody. Aby edukacja ta była pełna, nie może w niej zabraknąć elementów edukacji ekologicznej. Założenia specjalnej edukacji ekologicznej opierają się zatem na kompleksowym przekazaniu tej wiedzy.

Celem głównym projektu jest podnoszenie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnością sprzężoną.

Natomiast długoterminowym celem projektu jest zmotywowanie zespołów nauczycieli pracujących z osobami z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym do tego, aby wprowadzali proponowany program edukacji ekologicznej do realizacji w swoich placówkach.

Publikacja jest wspólnym dziełem osób prowadzących projekt oraz uczestniczących w projekcie.

Część I Założenia programowe specjalnej edukacji ekologicznej.

Zdobywania wiedzy ekologicznej nie powinno pozostawiać się wyłącznie naturalnemu biegowi rzeczy, gdyż w takim przypadku brak jest gwarancji prawidłowego uczenia się. Obiekty i zjawiska, które wywołują u osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym zaciekawienie i zainteresowanie, stają się inspiracją do formułowania pytań. Dzięki możliwości ich stawiania u wychowanków aktywizują się procesy rozwojowe, a zwłaszcza zdolności intelektualne i zainteresowania poznawcze. W szczególności sprzyja to wzmocnieniu i wzbogacaniu przeżyć, wiedzy i doświadczeń związanych z otaczającą rzeczywistością. Badania wskazują, że na kształtowanie się zasobu wiedzy ekologicznej wychowanka mają wpływ: rodzina, szkoła, środowisko lokalne i szersze środowisko regionalne, środki masowego przekazu i własne działania.

W procesie edukacji kształtuje się postawy proekologiczne dzieci i młodzieży, wyrabiając w nich wrażliwość i poczucie obowiązku oraz uzmysławia znaczenie przyrody dla nich samych oraz całej ludzkości. Wychowanek powinien wiedzieć i zrozumieć, że to wszystko, co jest niezbędne do życia człowiekowi, czerpie z przyrody oraz to, że człowiek nadmiernie zanieczyszcza środowisko, ale może ograniczać ten proces poprzez zapobieganie mu.

Zatem edukacja ekologiczna to świadoma i zamierzona działalność nauczycieli i rodziców, której celem jest zapewnienie osobom z upośledzeniem umysłowym:

- sytuacji do przeżyć z bezpośredniego lub pośredniego kontaktu z obiektami i zjawiskami przyrodniczymi;
- podstawowych i zasadniczych wiadomości o ekosystemach, obiektach i zjawiskach występujących w ich najbliższym środowisku życia;
- podstawowej orientacji o znaczeniu obiektów i zjawisk dla ich życia;
- przestrzegania zależności między stanem środowiska a samopoczuciem i zdrowiem ludzi;
- nawyku oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych i maksymalnej ich ochrony;
- możliwości ukształtowania umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystywania niektórych odpadów znajdujących się w najbliższym środowisku;
- warunków do kształtowania umiejętności współdziałania na rzecz ochrony, odnawiania, przekształcania, racjonalnego eksploataowania i pomnażania bogactwa najbliższego środowiska przyrodniczego.

Aby ułatwić powyższe zadanie proponowane scenariusze zajęć ekologicznych zostały pogrupowane wg następujących treści edukacyjnych:

- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód,
- ochrona gleb i lasów,
- produkcja żywności,
- odpady i recykling,
- ginące rośliny i zwierzęta.

Projekt specjalnej edukacji ekologicznej zakłada wykorzystanie do zajęć edukacyjnych pracowni multimedialnej z dużym ekranem w celu właściwej ekspozycji programów komputerowych będących interaktywnymi pomocami dydaktycznymi. Są to następujące multimedialne programy z zakresu edukacji ekologicznej:

- „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES
- „Odpady i recykling” MERIDAN
- „Parki narodowe i inne formy ochrony w Polsce” MERIDAN
- „Na ratunek planecie” YOUNG DIGITAL PLANET S.A
- „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE.

„Maluch poznaje ekologię” to program komputerowy będący pomocą dydaktyczną dla nauczycieli i wychowawców wspomagającą wprowadzanie dzieci w świat ekologii. Znajdziemy tu odpowiedzi na najczęściej zadawane przez dzieci pytania związane z ochroną środowiska. Zawiera fotografie obrazowane za pomocą pokazu slajdów, karty pracy w formie graficznej, plansze, teksty oraz testy, a dodatkowo zestaw dźwięków oraz 21 kolorowanek.

Interaktywna pomoc dydaktyczna „Odpady i recykling” szeroko przedstawia zagadnienia związane z powstawaniem i gospodarką odpadami. Omówiony jest w przystępny sposób temat powstawania i klasyfikacji odpadów, podział odpadów ze względu na ich pochodzenie, rodzaj, użyteczność lub stwarzane przez nie ryzyko. Drugim ważnym tematem są metody postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień recyklingu. Najwięcej emocji wzbudza jednak animowana gra edukacyjna – segregacja śmieci, w której zdobywa się punkty.

„Parki narodowe i inne formy ochrony w Polsce” to interaktywny program składający się

z trzech części:

1. Modułu poglądowego, zawierającego następujący materiał dydaktyczny:

a) przedstawienie najważniejszych form ochrony przyrody w Polsce, ich definicje i rozróżnienie;

b) zasady zachowywania się i ograniczenia w obrębie różnych obszarów chronionych, znaczenie tablic informacyjnych i znaków zakazów;

c) opis poszczególnych parków narodowych, ich historii, położenia, najważniejszych walorów i chronionych gatunków;

d) projektowane parki narodowe – gdzie i dlaczego powinny powstać;

e) interaktywny mini-atlas z zaznaczonymi parkami narodowymi, ich otulinami, parkami krajobrazowymi, rezerwatami biosfery MAB, obiektami wpisanymi na listę światowego dziedzictwa UNESCO;

2. Modułu ćwiczeniowego, zawierającego serię ćwiczeń i quizów na temat różnych form ochrony przyrody w Polsce oraz pakiet interaktywnych map ćwiczeniowych przygotowanych do użycia na sprzęcie audiowizualnym.

3. Modułu obudowy metodycznej, zawierającego opis pomocy dydaktycznej, wskazówki metodyczne, przykładowe scenariusze lekcji.

EduROM Gra edukacyjna Przyroda „Na ratunek planecie” to przygotowany w formie zabawy interaktywny program. Oprócz wiedzy z dziedziny przyrody rozwija on także zdolność logicznego myślenia, łączenia faktów i wnioskowania oraz buduje świadomość ekologiczną u dzieci. Gra „Na ratunek planecie” to doskonały sposób na dobrą zabawę, owocną naukę i zaspokajanie ciekawości świata każdego dziecka. Zadaniem gracza, któremu towarzyszy zabawna postać globtrotera, udzielającego mu wskazówek i zachęcającego do dalszej nauki, jest uratowanie świata przed katastrofą ekologiczną. Każde poprawnie rozwiązane ćwiczenie to „zdobycie” kolejnych elementów świata przyrody, służących do jego odbudowy. Przechodząc przez kolejne zagadnienia i rozwiązując ćwiczenia, uczeń odbudowuje zniszczony świat, a rozwiązanie wszystkich zadań przywróci światu harmonię i równowagę ekologiczną. Zagadnienia przyrodnicze zawarte w programie przekazywane są w atrakcyjnej formie, tj. barwnych animacji, pokazów slajdów, tekstów, symulacji, filmów, zdjęć i ilustracji oraz map. Niezwykle atrakcyjna szata graficzna przyciąga uwagę uczniów, którzy poza nauką, z przyjemnością bawią się zadaniami i grami interaktywnymi, a więc łączą zabawę z nauką. Program zawiera wiele ćwiczeń aktywizujących, takich jak: łączenie elementów, wybór wielokrotny, porządkowanie, wybór z listy, przenoszenie elementów w odpowiednie miejsca. Dają one możliwość automatycznej oceny poprawności rozwiązania.

„Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” to wspaniała gra aktywizująca wszystkie zmysły, a przy okazji ucząca ekologicznego podejścia do życia. System motywowania dziecka do rozwiązywania kolejnych zadań oparty jest na 20 niespodziankach do zdobycia dla małego przyjaciela Dino, pozwalających odkrywać tajemnice przyrody i nauki.

Programów traktujących o ekologicznym podejściu jest wiele. Oferują je także serwisy internetowe, takie jak dolsi.pl, bulba.pl, plejka.pl czy edugames.pl. Zawierają one wiele różnorodnych gier, począwszy od prostych czynności, typu sadzenie roślin i doglądanie ich, po bardziej złożone, jak zagospodarowanie ogrodu, czy opieka nad zwierzętami. Choć w swojej wymowie takie programy mogą wydawać za proste, to jednak uczą pozytywnych zachowań, wpajają świadomość, że człowiek jest częścią natury i środowiska.

Drugim nie mniej ważnym założeniem programu jest powstanie „Ostoi Przyrody”, w której prowadzone będą warsztaty z zakresu dbania o drzewa i krzewy. Pozytywne postawy wobec przyrody, ochrony środowiska kształtowane są przede wszystkim poprzez praktyczne działania na rzecz ochrony środowiska, porządkowanie terenu, uprawę i pielęgnowanie roślin, hodowlę zwierząt, budowanie karmników i budek lęgowych, rejestrowanie przyrody za pomocą ołówka, kartonu, modelowanie z gliny, aparatu fotograficznego, magnetofonu. „Ostoja Przyrody”, nawet niewielka, stworzona i pielęgnowana samodzielnie przez osoby z upośledzeniem uczy najdokładniej obserwacji świata roślin i zwierząt, zjawisk przyrodniczych i społecznych.

Punktem wyjścia wszystkich zajęć są takie zdarzenia, które zaciekawiają wychowanków, skierują ich uwagę na to, co wiąże się z okazją edukacyjną oraz wzbudzą chęć uczestniczenia w dalszych działaniach. Nauczyciele podczas zajęć, co jest widoczne w proponowanych scenariuszach zadbali, aby sytuacja z zakresu edukacji ekologicznej niosła ze sobą element zaskoczenia, niespodzianki czy wywołała zdziwienie. W tym celu wykorzystane zostały eksperymenty obrazujące procesy przyrodnicze i skutki ludzkiej ingerencji, gry i zabawy, wycieczki i spacer, kontakt ze sztuką poświęconą przyrodzie, tworzenie kompozycji z zebranych darów natury.

Podsumowując specjalna edukacja ekologiczna jest spełnieniem postulatów pedagogów specjalnych, że podstawą edukacji ekologicznej są nieustanne działania uświadamiające potrzeby otaczającego świata.

Część II Scenariusze zajęć ekologicznych z wykorzystaniem technologii komputerowej.

- I Ty zostań ekologiem – znaczenie słowa „ekologia”.

1. Zanieczyszczenia powietrza:

- Źródła zanieczyszczeń powietrza, neutralizacja odpadów na podstawie zadań programu „Na ratunek planecie” cz. 1 - gra edukacyjna.
- Poznajemy cechy i właściwości powietrza.
- Badanie zanieczyszczenia powietrza na podstawie dymu papierosowego.
- Co wiemy o pogodzie?

2. Zanieczyszczenia wód:

- Krążenie wody w przyrodzie na podstawie zadań programu „Na ratunek planecie” cz. 1.
- Woda źródłem życia.
- Chora rzeka.

3. Ochrona gleb i lasów:

- Powstanie gleby na podstawie filmu „Na ratunek planecie” cz. 1.
- Drzewo to mój przyjaciel.
- Sprzątania Świata – Chrońmy nasze lasy.
- Stop – wypalaniu traw.
- Na pomoc leśnym zwierzętom.
- Dbamy o nasz las.

4. Produkcja żywności:

- Rozwój roślin- rozpoznawanie sprzyjających warunków do rozwoju roślin w „Adibu. Odkrywamy tajemnice przyrody – okno „Piękne rośliny” i „Młody ogrodnik” Mindiscap.
- Cechy zdrowej żywności na podstawie informacji zawartych w programie multimedialnym „Maluch poznaje ekologię” Interbiznes.
- Zdrowe odżywianie - sałatka z nowalijkami.
- Kolorowe kanapki.
- Przetwory z warzyw i owoców.
- W gospodarstwie wiejskim - produkcja żywności.

5. Odpady i recykling:

- O śmieciach lepszych i gorszych – rodzaje odpadów na podstawie treści zawartych w programie multimedialnym „Odpady i Recykling” Meridian.
- Rady na odpady – segregacja śmieci w grze edukacyjnej w programie multimedialnym „Odpady i recykling” Meridian /gim i pdp/ lub Adibu Odkrywamy tajemnice przyrody – okno „Piknikowa segregacja” lub „Piknik ekologiczny” Mindiscap /sp/.
- Odpady - wycieczka do Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Srebrzyszczu
- Odpady i co dalej?
- Żółty, zielony, szary - jak segregować śmieci?

6. Ginące rośliny i zwierzęta:

- Formy ochrony przyrody w Polsce na podstawie programu „Parki narodowe i inne formy ochrony przyrody w Polsce” Meridian.
- Ratujmy przyrodę.
- Bogactwo przyrody ziemi chełmskiej
- Zwierzęta chronione w Polsce.
- Zwierzęta w zimie.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
I TY ZOSTAŃ EKOLOGIEM – ZNACZENIE SŁOWA „EKOLOGIA”.

I. Cele lekcji:

- uświadomienie konieczności ochrony środowiska i roli, jaką powinien w tym zadaniu spełniać każdy człowiek,
- rozwijanie wrażliwości ekologicznej,
- kształtowanie u dzieci poczucia harmonii z środowiskiem i całą przyrodą.

II. Cele operacyjne:

- zna pojęcia: ekologia, recykling,
- wie, jak może chronić środowisko (segregacja odpadów, oszczędzanie energii),
- dostrzega konieczność ochrony środowiska naturalnego,
- potrafi poprawnie segregować odpady.

III. Metody nauczania: pogadanka, praktyczna, burza mózgów.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Środki dydaktyczne: pojemniki na odpady (kolorowe pudełka), naklejki opisujące pojemniki na śmieci, pudełka, puszki, gazety, ilustracje, obręcze, kartoniki z cyframi i znakami <, >, =, uszkodzone płyty CD, wycinanki, komputer, projektor, program multimedialny „Maluch poznaje ekologię” Interbiznes.

VI. Przebieg zajęć:

1. Powitanie.
2. Przedstawienie tematu zajęć.
3. Rozwiązanie krzyżówki z hasłem: Ekologia

		H	E	J	N	A	Ł			
S	R	O	K	A						
		W	O	D	A					
			L	I	S					
			O	S	A					
			G	A	Z	E	T	A		
			I	G	Ł	A				
		K	A	P	U	S	T	A		

1. *Grany co godzinę z wieży Mariackiej? / cebula/*
2. *Po drzewach się kręci, skrzeczy. Ładne, błyszczące nęcą je rzeczy. /sroka/*
3. *Służy do mycia, służy do picia, bez niej na ziemi nie byłoby życia. /woda/*
4. *Rudy chytrus z niego , nocą do kurnika się skrada. /lis/*
5. *Złośliwa pasiasta panienska, leci , brzęczy z daleka, każdy od niej ucieka. /osa/*
6. *Kolorowa, czarno-biała, do czytania doskonała, /gazeta/*
7. *Do jej ucha nic się wkłada, kiedy uszyć coś się chce. /igła/*
8. *Okrągła głowa zielona, liści złożona. / kapusta /*

4. Wyjaśnienie pojęcia „ekologia” na podstawie definicji w programie „Maluch poznaje

ekologię”.

5. Wspólne śpiewanie piosenki „Ekologia” D. Siekierska

Wszystko to co nas otacza
Drzewa, kwiaty, ziemia, woda
I powietrze i zwierzęta
To się właśnie zwię przyroda
Oczywiście świat ze śmieci
Tak wam radzą mądre dzieci.
Dzielcie papier, szkło, plastiki
Segregujcie swoje śmieci
Są osobne pojemniki
Wiedzą to najmłodsze dzieci.
Oszczędzanie też jest ważne!
Gdy wieczorem zęby myjesz
Zakręć kurek mój kolego
Wtedy wody mniej zużyjesz.

6. Wysłuchanie wiersza D. Klimkiewicz „Co to jest ekologia?” Podczas słuchania dzieci oglądają ilustracje tematycznie związane z wierszem (ludzie, zwierzęta, ptaki, lasy, rzeki).

Ekologia – mądre słowo
A co znaczy- powiedz sowo?
Sowa chwile pomyślała
I odpowiedź taka dała:
„To nauka o zwierzątkach,
lasach, rzekach, ludziach, ptakach.
Mówiąc, krótko w paru zdaniach
O wzajemnych powiązaniach.
Między nami bo to wszystko
To jest nasze środowisko.
Masz je chronić i szanować”
Powiedziała mądra sowa...

7. Udzielanie odpowiedzi na pytanie: Dlaczego musimy dbać o naszą Ziemię? – burza mózgów. Zachęcenie dzieci do wypowiedzi na temat obrazów przedstawiających dewastację środowiska przyrodniczego.

8. Zabawa dydaktyczna – ruchowa „Rybki”. Każde dziecko otrzymuje emblemat rybki, na którym naklejona jest określona liczba kwadratów, kół, trójkątów. Na dywanie leżą niebieskie obręcze (jeziora), a na nich kartoniki z cyframi. Na jednej obręczy leżą papierki, kapsle itp. Dzieci określają nazwy figur geometrycznych, przeliczają je. Poruszają się w takt muzyki, na sygnał ustawiają się przy odpowiedniej obręczy. Porównują liczbę rybek w jeziorach, zastanawiają się, dlaczego w jednym jeziorku nie ma wcale ryb (jest zanieczyszczone). Porównanie liczby ryb w różnych jeziorach, umieszczenie znaków $<$, $>$, $=$. Wspólne odczytanie wyników.

9. Wspólne wykonanie pracy plastycznej „Ekologiczna rybka” z wykorzystaniem zużytej CD i różnego rodzaju ozdób.

10. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA

I.Cel ogólny: Nabywanie przekonania o szkodliwym oddziaływaniu dymu, kurzu, hałasu i spalin na poczucie jakości życia człowieka.

II.Cele operacyjne

- rozpoznaje i nazywa miejsca, w których człowiek jest narażony na szkodliwe wpływy dymu, kurzu, hałasu i spalin.
- podejmuje próby wyjaśniania, na czym polega szkodliwy wpływ dymu, kurzu, hałasu i spalin na zdrowie i samopoczucie człowieka.
- projektuje zdrowe, ekologiczne i bezpieczne podwórko.

III.Metody: samodzielnych doświadczeń, objaśnienia i instrukcje, opowiadanie, obserwacji.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Pomoce dydaktyczne: Kółka z folii samoprzylepnej, w różnych kolorach (więcej niż jest dzieci), dla każdego dziecka po dwie karty - twarz uśmiechnięta i smutna, ilustracje przedstawiające poszczególne zdarzenia z opowiadania „O smutnym i wesołym dniu”, kartka formatu A4 dla każdego dziecka, kredki ołówkowe, pudełka po kosmetykach czy zapałkach, gałazki, suchy, drobny piasek, farby plakatywne, zielona bibułka, komputer, projektor, program multimedialny „Na ratunek planecie” YOUNG DIGITAL PLANET S.A

VI. Przebieg zajęć:

1.Dzieci wybierają kółko z folii samoprzylepnej w jednym z przygotowanych kolorów i przylepiają do ubrania.

Siadają w kręgu i kojarzą go ze znanym sobie obiektem (np. rzeczą, zwierzęciem, rośliną; np. Wybrałem kolor zielony jak (trawa, żaba, ławka w parku).

2.Następnie biorą z pojemników po jednej twarzy wesołej i smutnej, kładą je przed sobą. Na ścianie (tablicy) dzieci widzą ilustracje związane z treścią opowiadania.

W trakcie przedstawianych w opowiadaniu „O smutnym i wesołym dniu” różnych wydarzeń, podnoście do góry taką kartkę z twarzą, która najlepiej poinformuje wszystkich, jak w takiej sytuacji wy byście się czuli.

O SMUTNYM I WESOŁYM DNIU (*Anna Jęsiak*)

Na wyścigach

Ania i Tomek są rodzeństwem i chodzą do tego samego przedszkola. Lubią się bawić ze sobą i innymi dziećmi. Pewnego dnia po wyjściu z przedszkola tata zabrał je na wyścigi samochodów i motocykli. Aby lepiej, widzieć stanęli przy samej bandzie. Dzieci z ogromnym zaciekawieniem obserwowały ścigające się samochody, ale najbardziej przeszkadzały im spaliny wydobywające się z rury wydechowej każdego z aut i straszny hałas silników. Gdy hałas na chwilę ucichł, na tor wjechały motory. W oglądaniu wyścigów zaczął przeszkadzać dzieciom ogromny kurz i piasek wydobywający się spod motocyklowych kół. Wcisnął się wszędzie. Do nosa, do oczu, ust. Dzieci zaczęły kaszleć, trzeć oczy i zaczynała je boleć głowa. Tato szybko zabrał je stamtąd i odeszli w spokojniejsze miejsce.

Dymiąca lokomotywa

W drodze do domu minął ich pociąg. Ze starej lokomotywy wydobywał się czarny, duszący dym. Przez chwilę cała okolica była zadymiona i nic nie było widać. Zapach również nie należał do najprzyjemniejszych, a ubrania stały się nieco szare.

Spotkanie z mamą

Za torami, po których odjechał pociąg, spotkali mamę. zaproponowała dzieciom krótki odpoczynek. Dzieci mogły poopowiadać o wydarzeniach z całego dnia i o wyścigach. Podczas opowiadania dzieci same stwierdziły, że przeszkadzał im hałas, dym, kurz i spaliny. Do tego wszystkiego tato zapalił papierosa, a wiatr zawiewał dym na Anię i Tomka.

W domu

Po powrocie do domu wszyscy czuli się bardzo zmęczeni. Ich ubrania były zakurzone i brzydko pachniały papierosowym dymem. Każdy chciał jak najszybciej umyć się i zmienić ubranie.

Wyprawa za miasto

Następnego dnia rodzice zabrali dzieci poza miasto, na wieś, gdzie w małym domku mieszkała babcia. Dzień był ciepły. Nikt długo nie chciał spać. Wszyscy poczuli się odprężeni i weseli. Dostrzegli, ile zieleni jest wokół i jak przyjemnie jest oddychać świeżym powietrzem. Słychać było śpiew ptaków. Rozchodził się też delikatny zapach cytrynowego ciasta. Tata został poproszony o to, aby nie palił przy dzieciach.

Rodzina spędziła ze sobą miły wieczór, grając w piłkę i chowanego. Babcia naszykowała kolację. Szkoda, że już trzeba się myć i iść spać - pomyślały dzieci.

3. Stwórzcie obrazek, na którym przedstawicie jakąś sytuację, w której waszym zdaniem coś najbardziej wam przeszkadza (szkodzi) - kurz, dym, hałas czy spaliny.

4. Połóżcie prace na podłodze w taki sposób, aby leżały koło siebie te, które dotyczą np. hałasu. W innym miejscu prace tych dzieci, którym przeszkadza kurz, itp. Policzcie, ilu osobom co najbardziej przeszkadza (szkodzi) i połóżcie przy tych pracach kartkę z odpowiednią cyfrą. - Co waszym zdaniem najbardziej szkodzi dzieciom w naszej grupie? Wskaże to najwyższa cyfra.

5. Źródła zanieczyszczenia powietrza oraz neutralizacja odpadów na podstawie zadań programu „na ratunek planecie” cz. 1 - gra edukacyjna

6. Usiądźcie przy swoich pracach, w grupach. Opowiedzcie i pokażcie, jak bronicie się przed dymem (improwizacja ruchowa - tworzenie scenek sytuacyjnych w grupach).

- W których miejscach jesteśmy narażani na szkodliwe wpływy dymu? Po czym poznajecie, że dym wam szkodzi?
- W których miejscach jesteśmy narażani na szkodliwe wpływy kurzu? Po czym poznajecie, że kurz wam szkodzi?
- W których miejscach jesteśmy narażani na szkodliwe wpływy hałasu? Po czym poznajecie, że hałas wam szkodzi?

7. Obejrzyjmy nasze otoczenie. Zobaczmy, czy jest ono dla nas miejscem zdrowym, bezpiecznym, cichym, bez kurzu oraz spalin.

8. Wykonajcie makietę zdrowego, ekologicznego i bezpiecznego podwórka.

9. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ POZNAJEMY CECHY I WŁAŚCIWOŚCI POWIETRZA.

1. Rodzaj zajęć: świetlicowe- doświadczenia przyrodnicze.
2. Miejsce: klasopracownia/ plac przed budynkiem Ośrodka.
3. Czas trwania zajęć: 2 godziny.
4. Cele zajęcia:

Cele rewalidacyjne:

- rozwijanie wrażliwości zmysłowej- wzroku, węchu,
- doskonalenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi;

Cele ogólne:

- budzenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego,
- prowadzenie obserwacji ukierunkowanych,
- zachęcanie do aktywności w ochronie własnego środowiska,
- kształtowanie umiejętności pracy zespołowej;

Cele operacyjne:

- uczestniczy w przeprowadzaniu prostych doświadczeń,
  - wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza w okolicy,
  - wymienia tworzywa, których spalanie jest źródłem zanieczyszczenia atmosfery,
  - rozumie konieczność ochrony przyrody i środowiska naturalnego,
  - umiejętnie i bezkonfliktowo pracuje w grupie.
5. Metody nauczania:
    - podające: pogadanka, opis;
    - eksponujące: pokaz;
    - praktyczne: obserwacja, doświadczenie, zajęcia terenowe;
    - problemowe: burza mózgów.
  6. Formy organizacyjne:
    - praca jednostkowa,
    - praca zbiorowa.
  7. Środki dydaktyczne:
    - słowne: objaśnienia, instrukcje;
    - audiowizualne: notebook ze zdjęciem ruchu mas powietrza, karta pracy „Co zanieczyszcza powietrze” w programie „Maluch poznaje ekologię” INERBIZNES;
    - dodatkowe: zapalki, świeczka, słoik, butelka, lejek, plastelina, kubek, balon, wiadro, woda, miseczka z mlekiem, krążki z folii aluminiowej posmarowane wazeliną, papier, drewno, plastik, guma, karton, kredki, znaczki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA.

Zajęcia w klasie.

1. Powitanie.
2. Podanie tematu zajęcia.
3. Rozmowa kierowana „Co to jest powietrze?”.

4. Obserwacja „Skąd wiemy, że powietrze istnieje?”.

Wychowankowie ustawiają się przy otwartym oknie i obserwują:

- ruch gałęzi na wietrze,
- ruch firanki w otwartym oknie,
- oziębienie się powietrza w klasie (powietrze ma swoją temperaturę i zapach).

5. Ćwiczenie „Czy możemy żyć bez powietrza?”

Na sygnał wychowankowie wstrzymują oddech- jak długo można wytrzymać bez oddychania.

WNIOSEK: Bez powietrza nie można żyć! Potrzebują go ludzie, zwierzęta i rośliny!

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Doświadczenie „Do czego, oprócz oddychania, jest potrzebne powietrze?”.

Wychowankowie (z pomocą nauczyciela) ustawiają na ławce zapaloną świeczkę i przykrywają

ją odwróconym słoikiem.

Po chwili płomień gaśnie.

Powtórnie zapalają świeczkę i przykrywają słoikiem. Kiedy płomień zaczyna przygasać należy delikatnie unieść słoik (ok. 1 cm) i wpuścić do niego powietrze.

W efekcie płomień „odżywa”.

WNIOSEK: Ogień potrzebuje powietrza, by się palić.

2. Doświadczenia „Jak sprawdzić, czy powietrze istnieje?”.

- Do szklanej butelki wychowankowie wkładają lejek, a szczelinę między szyjką butelki i lejkiem zaklejają dokładnie plasteliną. Następnie, szybkim ruchem przelewają wodę z kubka do lejka.

EFEKT: Woda wypełnia lejek, ale do butelki się nie wlewa.

WNIOSEK: Butelka nie jest pusta. Chociaż tego nie widać, butelka jest wypełniona powietrzem. Aby ją napełnić wodą trzeba z niej „wypuścić” powietrze. Jeżeli wodę do lejka wlewa się powoli, to powietrze ma czas, żeby „uciec” z butelki

- Na szyjkę wąskiej butelki wychowankowie naciągają gumowy balon. Następnie nauczyciel wstawia butelkę do wiadra z gorącą wodą.

EFEKT: Balon powoli wypełnia się powietrzem, które w wyższej temperaturze rozszerza się i zajmuje większą przestrzeń.

WNIOSEK: Powietrze zajmuje określoną przestrzeń.

3. Doświadczenie „Skąd się biorą dymy w powietrzu?”.

Na ławce wychowankowie ustawiają zapaloną świeczkę i przykryć ją odwróconą szklanką.

Po chwili szkło pokrywa się sadzą.

WNIOSEK: Podczas spalania powstają dymy i sadza- czyli zanieczyszczenia, które unoszą się w powietrzu.

Zajęcia terenowe.

1. Ćwiczenia wyciszające „Otwieramy oczy, uszy, nosy, ręce”.

2. Rozmowa kierowana „Kiedy dobrze się nam oddycha?”

Wychowankowie odpowiadają na pytania:

- Kiedy powietrze jest dla nas zdrowe?
- Czy powietrze jest zawsze czyste?

- Kiedy powietrze jest dla nas „brudne”?
- 3. Obserwacja „Co zanieczyszcza powietrze w naszej okolicy?”
wychowankowie obserwują okolice i próbują odpowiedzieć na pytania:
- Jakiego koloru jest mleko w miseczce wystawione dwa dni wcześniej?
- Ile kominów widać w naszej okolicy?
- Jakiego koloru są dymy z kominów, które widzimy?

PODSUMOWANIE OBSERWACJI: Nauczyciel przypomina wychowankom doświadczenie ze świeczką, która „okopciła” ściankę szklanki. Każdy komin to „ogromna świeca”, z której dym i sadza unosi się w powietrzu i opada na ziemię (na nasze domy, do wody w rzece, na nas samych, na rośliny)

- 4. „Pułapki” na zanieczyszczenia.

Przymocowanie w różnych miejscach (parapet, pobocze drogi, okolica Ośrodka) krążków

z folii aluminiowej posmarowanych wazeliną. Po kilku dniach zebranie krążków i opisanie, co się na nich znajduje.

- 5. Doświadczenie „Skąd się biorą w powietrzu zanieczyszczenia?”.

Na oddzielnych miniaturowych ogniskach wychowankowie z pomocą nauczyciela spalają małe kawałki: drewna, plastiku, gumy, papieru. Podczas spalania poszczególnych materiałów obserwują dym i odpowiadają na pytania:

- Jaki kolor ma dym?
- Czy zapach dymu jest przyjemny?
- Czy chcieliby go stale czuć?
- Co by się stało, gdyby dymu było znacznie więcej?
- Jak by się czuli, gdyby wdychali go dłużej?

WNIOSEK: Spalanie gumy i plastiku powoduje zanieczyszczenie powietrza, którym oddychamy.

III. ZAJĘCIA KOŃCOWE

1. Powrót do klasy.
2. Rozmowa z nauczycielem:
  - Co najbardziej zanieczyszcza powietrze w naszej okolicy?
  - Czy już wiecie, spalanie których śmieci najbardziej zanieczyszcza okolicę?
3. Wypełnienie karty pracy „Co zanieczyszcza powietrze” z programu „Maluch poznaje ekologię”.
4. Rozmowa kierowana „Co zrobić, aby powietrze w naszej okolicy było czyste?”
  - Postanowienie: W MOIM DOMU BĘDĘ DBAŁ O CZYSTOŚĆ POWIETRZA!
5. Podziękowanie za aktywny udział w zajęciach.
6. Wręczenie wychowankom odznak strażnika przyrody.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH
BADANIE ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA NA PODSTAWIE DYMU
PAPIEROSOWEGO.

1. Rodzaj zajęć: świetlicowe- doświadczenia przyrodnicze.
2. Miejsce: klasopracownia.
3. Czas trwania zajęć: 1 godzina.

4. Cele zajęcia:

Cele rewalidacyjne:

- rozwijanie wrażliwości zmysłowej- wzroku, węchu,
- doskonalenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi;

Cele ogólne:

- kształcenie postaw proekologicznych
- prowadzenie obserwacji ukierunkowanych,
- kształtowanie umiejętności w zdobywaniu wiedzy,
- zachęcanie do aktywności w ochronie środowiska,
- kształtowanie umiejętności pracy zespołowej;

Cele operacyjne:

- uczestniczy w przeprowadzaniu prostego doświadczenia,
- zapisuje obserwacje w tabeli (z pomocą nauczyciela),
- wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska,
- rozumie konieczność ochrony przyrody i środowiska naturalnego,
- przygotowuje plakat,
- zamieszcza na plakacie hasło dotyczące czystości powietrza (z pomocą nauczyciela)
- efektywnie współpracuje w grupie.

5. Metody nauczania:

- podające: pogadanka, opis;
- eksponujące: pokaz;
- praktyczne: obserwacja, doświadczenie;
- problemowe: burza mózgów.

6. Formy organizacyjne:

- praca zbiorowa
- praca jednostkowa.

7. Środki dydaktyczne:

- słowne: objaśnienia, instrukcje;
- wzrokowe: plakat przedstawiający sylwetkę człowieka, karta pracy- tabela do zapisywania wyników, co zanieczyszcza powietrze;
- techniczne: zestaw komputerowy, program multimedialny „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES,
- dodatkowe: 4 słoiki, bibułka filtracyjna, nasiona rzeżuchy, woda, papieros, gumowa gruszka,, duży arkusz papieru, kredki olejne.

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.
2. Podanie tematu i celów zajęć.
3. Burza mózgów: „Dlaczego młodzi ludzie palą?”

- ciekawość,
- naśladowanie dorosłych,
- presja rówieśników,
- wpływ reklam,
- brak wiedzy na temat szkodliwości palenia.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Przedstawienie sylwetki człowieka- mini wykład na temat przejściowych i długotrwałych negatywnych skutków palenia.
2. Przeprowadzenie doświadczenia przyrodniczego.
  - Do 4 ponumerowanych słoików wkładamy krążki bibułki filtracyjnej i zwilżamy je wodą.
  - Wysiewamy po 25 nasion rzeżuchy na każdym z nich.
  - Po 24 godzinach spalamy w tych słojach papieros (przy pomocy gumowej gruszki) w określonym czasie: I słoik- 5 minut, II słoik- 10 minut, III słoik 60 minut.
 Każdy ze słoików przykrywamy i obserwujemy kiełkowanie nasion.
3. Zapisywanie obserwacji z pomocą nauczyciela w tabeli po 24 i 48 godzinach.
4. Wymienianie źródeł zanieczyszczeń powietrza – karta pracy, skutków oraz możliwości ochrony powietrza na podstawie treści zawartych w programie „Maluch poznaje ekologię – tekst”.
5. Przygotowanie plakatu promującego zdrowy styl życia – życie bez papierosów, zamieszczenie w nim hasła dotyczącego czystości powietrza- praca zbiorowa.

III. ZAJĘCIA KOŃCOWE

1. Zamieszczenie plakatu na tablicy koła ekologicznego.
2. Zakończenie zajęć. Podziękowanie wychowankom za aktywny udział w zajęciach i zgodną pracę.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH CO WIEMY O POGODZIE?

1. Rodzaj zajęć: świetlicowe.
2. Miejsce: klasopracownia.
3. Czas trwania zajęć: 1 godzina.

4. Cele zajęcia:

Cele rewalidacyjne:

- doskonalenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi,
- usprawnianie motoryki małej.

Cele ogólne:

- kształtowanie umiejętności odczytywania i opisywania prognozy pogody,
- poznanie znaczenia pogody dla ludzi,
- wykorzystywanie znajomości pogody w życiu codziennym.

Cele operacyjne:

- opisuje pogodę,
- wymienia elementy pogody,
- odczytuje graficzne symbole przedstawiające stany pogody,
- przygotowuje na podstawie opisu własną mapę pogody,
- dostosowuje swój ubiór do panujących warunków atmosferycznych,
- aktywnie i bezkonfliktowo pracuje w grupie.

5. Metody nauczania:

- słowna: objaśnienie;
- eksponująca: pokaz;
- praktycznego działania: ćwiczenia praktyczne.

6. Formy pracy:

- indywidualna,
- zbiorowa.

7. Środki dydaktyczne: płyta DVD z nagraniem prognozy pogody, ścienny kalendarz pogody, karty pracy, karteczki z symbolami różnych stanów pogodowych, pudełko, części garderoby (np. szalik, czapka, płaszcz przeciwdeszczowy), zagadki, duży arkusz papieru, pędzle, farby, pojemniki z wodą, płyta CD pt. „Cztery pory roku” A. Vivaldiego, komputer multimedialny z projektorem, program „Małuch poznaje ekologię” INTERBIZNES.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.
2. Wprowadzenie- rozwiązanie krzyżówki z hasłem: POGODA.
3. Podanie tematu i celów zajęć.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Pogadanka na temat pogody i jej składników.

Co to jest pogoda?

Z jakich elementów składa się pogoda?

- temperatura powietrza,
- wilgotność powietrza,
- ciśnienie atmosferyczne,
- wiatr,
- zachmurzenie nieba,
- opady atmosferyczne.

2. Projekcja audycji telewizyjnej pt. „Prognoza pogody”.
3. Omówienie znaków i symboli, za pomocą których oznacza się pogodę na mapie.
4. Obserwacja pogody za oknem.
5. Aktualizacja klasowego kalendarza pogody.
6. Wypełnienie kart pracy.

Każdy wychowanek otrzymuje konturową mapę Polski oraz karteczki z symbolami różnych stanów pogodowych i ma za zadanie stworzenie mapy pogodowej dla regionu, w którym mieszka.

7. Prezentacja własnej mapy.
8. Swobodne wypowiedzi wychowanków na temat: „Do czego mogą nam służyć informacje o pogodzie?”
9. Zabawa pt. „Kiedy to włożysz?”

Wychowankowie losują wybrane części garderoby, np. szalik i mają za zadanie powiedzieć kiedy ubiorą się w poszczególne ubrania i co decyduje o ich wyborze.

10. Rozwiązywanie zagadek związanych ze zjawiskami atmosferycznymi:

➤ *Spada z chmury w dzień ponury
a gdy wiosna spadnie
wszystko rośnie ładnie (DESZCZ)*

➤ *Choć go nie widać, znać- że siłę ma
łamie czasem drzewa, chmury niebem gna
unoszą szybowce, popycha żaglowce*

obraca wiatraki- siłacz z niego taki. (WIATR)

➤ *Kiedy błyskawica, kiedy ulewa
kiedy wicher łamie drzewa
to już znak, że idzie duża
wielka, groźna, straszna... (BURZA)*

➤ *Jasny zygzak na całym niebie
może czasem przestraszyć ciebie (BŁYSKAWICA, PIORUN)*

➤ *Choć nie jest babcią
mówią na nią „siwa”
na „m” się zaczyna
zwykle rano bywa (MGŁA)*

➤ *Widzisz je we dnie. nie ma go w nocy.
zimą i jesienią grzeje słabo,
a latem z całej mocy. (SŁOŃCE)*

11. Postawienie pytania „Dlaczego można poparzyć się w słońcu?” i próba odpowiedzi na podstawie informacji zawartych w programie „Maluch poznaje ekologię – pytania”.

III. ZAJĘCIA KOŃCOWE

1. Swobodna ekspresja plastyczna na dużej płaszczyźnie do muzyki A. Vivaldiego „Cztery pory roku- jesień”- praca zbiorowa.
2. Porządkowanie miejsca pracy.
3. Zakończenie zajęć. Pochwała wychowanków za aktywny udział w zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
KRAŻENIE WODY W PRZYRODZIE NA PODSTAWIE ZADAŃ PROGRAMU
„NA RATUNEK PLANECIE” CZ. 1.

I. Cel ogólny: Poznawanie właściwości wody w czasie zabaw badawczych.

II. Cele operacyjne

- oswaja się z wodą (nie boi się jej i nie boi zachlapać ubrania czy podłogi),
- poznaje wodę o różnej temperaturze,
- poznaje zapach wody i jej smak,
- wie, że lód to także woda,
- stosuje ekspresję werbalną, plastyczną i ruchową w sytuacjach wymagających przekazania własnej wiedzy w powiązaniu z towarzyszącą jej emocją.

III. Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacji i przykładu.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Pomoce dydaktyczne: duża misa z wodą, kostki lodu, woda z kranu, woda jako napój: przegotowana i gazowana, różne rodzaje wód mineralnych, naczynia o różnym kształcie do nalewania do nich wody, komputer, monitor, program multimedialny „Na ratunek planecie” YOUNG DIGITAL PLANET S.A

VI. Przebieg zajęć:

1. Powitanie.

2. Słuchanie dźwięku przelewania wody (np. z kubka do kubka). Dzieci dzięki różnym przygotowanym przedmiotom oraz dzięki wodzie próbują otrzymać różne inne dźwięki. Następnie po kolei podchodzą do stojącej na środku łazienki miednic (wanienek) z wodą. Bawią się wodą (pluskanie rękoma, zabawa pływającymi zabawkami itp.). Na zakończenie tego działania pokazują swój nastrój, głaszcząc wodę, lekko uderzając, chlapiąc itp.

3. Przejście do kranu, aby zbadać temperaturę wody ręką (od zimnej do ciepłej - pod kontrolą nauczyciela). W której kapali byście się najchętniej? Co robi lód wrzucony do wody? (pływa, topi się, oziębia wodę w misce).

4. Smakowanie wody. Odpowiedzi na pytania: Powąchajcie, jak pachnie woda? Której zapach jest dla was najmniej przyjemny? Spróbuj, jak smakuje każda z tych wód? Która jest twoim zdaniem najsmaczniejsza? Jakiego koloru jest woda? Co można zrobić, żeby zmieniła kolor?

5. Krążenie wody w przyrodzie zgodnie z fabułą programu multimedialnego „Na ratunek planecie”.

6. Malowanie przy pomocy wody (technika „mokre w mokrym” - akwarele).

7. Przelewanie wody (z kubka) do naczyń o różnym kształcie.

7. Pokazywanie ruchem, jak człowiek może zachowywać się nad wodą i w wodzie, kiedy:

- spaceruje nad wodą, która jest zimna;
- spaceruje nad wodą, która jest ciepła;
- pływa na materacu wodnym;
- pływa żabką;
- idzie brzegiem morza, a fale wylewają się na brzeg;
- odbija piłkę na plaży;
- ogląda małe rybki, które pływają przy brzegu (itp.).

8. Wymianie jak najwięcej cech, jakie ma woda.

Uczestnicy zabawy podają cechy, a nauczyciel określa obszar, który należy wziąć pod uwagę.

Rozpoczynamy odpowiedź od słów: Woda jest jak.....; woda jest .....

woda służy do..... ;

lubię wodę, bo...; nie lubię wody, bo..

Obszary, które bierzemy pod uwagę: cechy fizyczne (jaka jest), funkcje (do czego służy?), reakcje emocjonalne (jakie emocje wywołuje w nas woda).

9. Położenie się na dywan i słuchanie z zamkniętymi oczami muzyki relaksacyjnej z elementem szumu wody.

10. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WODA ŹRÓDŁEM ŻYCIA

1. Rodzaj zajęć: świetlicowe/ wycieczka.
2. Miejsce: klasopracownia/ zajęcia terenowe.
3. Czas trwania zajęć: 2 godziny.
4. Cele zajęcia:

Cele rewalidacyjne:

- doskonalenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi;

Cele ogólne:

- poznanie zasad działania oczyszczalni ścieków,
- wdrażania do oszczędnej gospodarki wodą,
- budzenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego,
- poznanie sposobów właściwej gospodarki zasobami przyrody,
- prowadzenie obserwacji ukierunkowanych,
- rozbudzanie potrzeby kontaktu z przyrodą.

Cele operacyjne:

- wie dokąd wywożone są odpady ciekłe wytwarzane w szkole i w domu,
- wie jak wygląda i funkcjonuje oczyszczalnia ścieków,
- wie czego nie można wrzucać do muszli klozetowej
- udziela odpowiedzi na zadawane pytania,
- oszczędnie gospodaruje wodą,
- kulturalnie zachowuje się podczas wycieczki,
- zachowuje podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas wyjścia poza teren Ośrodka i podczas pobytu na terenie oczyszczalni
- wykonuje pracę plastyczną,
- bierze czynny udział w zabawie,
- dokręca krany w łazienkach,

5. Metody nauczania:

- podające: pogadanka, opis;
- eksponujące: pokaz;
- praktyczne: obserwacja, zajęcia terenowe;
- problemowe: burza mózgów.

6. Formy organizacyjne:

- praca jednostkowa,
- praca zbiorowa.

7. Środki dydaktyczne:

tekst zagadki o wodzie, objaśnienia, program multimedialny, karton techniczny, nożyce, flamastry, agrafki, klej CR, tabela z dyżurami wychowanków.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.

2. Zagadka o wodzie:

*„Raz pływa po sobie to znów w obłok się zmienia
a wszystko w zależności od stanu skupienia.
Chodzi w nas, myje nas, poi ludzi, pole, las.
Zwykle się rozlewa, leje,
czasem jak kamień twardnieje.
Bez niej trawy usychają,
zwierzęta i ludzie umierają”.*

3. Podanie tematu: Woda źródłem życia”.

4. Pytania skierowane do wychowanków:

- Kto dzisiaj mył zęby?
- Kto dzisiaj korzystał z toalety?
- Kto brał wczoraj prysznic lub kąpał się?
- U kogo w domu w tym tygodniu było pranie?
- Ile razy wczoraj były zmywane naczynia?
- Gdzie gromadzona jest woda zużywana w gospodarstwach, zakładach pracy i fabrykach?

5. Omówienie celów wycieczki do Zakładu Oczyszczania Ścieków w Dorohusku.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

- Wycieczka do oczyszczalni.
- Omówienie zasad BHP podczas zwiedzania oczyszczalni.
- Zwiedzanie obiektu:
- zapoznanie wychowanków z charakterem oczyszczalni,
- omówienie etapów oczyszczania ścieków,
- zaznajomienie z metodami oczyszczania stosowanymi w zakładzie.

III. ZAJĘCIA KOŃCOWE

- Powrót do Ośrodka.
- Omawianie zdobytych wiadomości.
- Obejrzenie prezentacji multimedialnej pt. „Woda to życie”
- Praca plastyczna- wykonanie znaczka „Przyjaciel czystej wody”.
- Zabawa ruchowa „Król Plum- Plum”.

Dziecko będące królem pokazuje za pomocą gestów sposoby wykorzystania wody: mycie rąk i ciała, mycie naczyń, picie, pranie, podlewanie kwiatów, pływanie.

- Ustalenie dyżurów w łazienkach mających na celu dokręcanie kranów.
- Zakończenie zajęć. Ustna pochwała za zaangażowanie wychowanków w zajęcia.
Przypięcie sobie wzajemnie własnoręcznie wykonanych znaczków „Przyjaciel wody”.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH
CHORA RZEKA

1. Rodzaj zajęć: świetlicowe.

2. Cele:

Cele rewalidacyjne: usprawnianie motoryki małej i dużej.

Cele ogólne:

- uwrażliwienie na potrzebę ochrony środowiska naturalnego,
- ukazanie różnic między „chorą” (zanieczyszczoną) a „zdrową” (czystą) rzeką,
- zwrócenie uwagi na umiejętne korzystanie ze zbiorników wodnych.

Cele operacyjne:

- wita się „Iskierką przyjaźni”,
- uważnie słucha czytany tekst,
- udziela odpowiedzi na zadane pytania,
- wskazuje różnice między rzeką „chorą” a „zdrową”,
- zna skutki negatywnej działalności człowieka wpływające na czystość wód,
- formułuje „prośby rzeki”,
- aktywnie uczestniczy w zabawie,
- wyraża emocje, towarzyszące rzece, za pomocą gestów, mimiki,
- wykonuje pracę plastyczną.

3. Metody nauczania:

- słowne: rozmowa, wyjaśnienia, żywe słowo,
- czynne: zadania stawiane dzieciom, ćwiczenia utrwalające nabyte umiejętności,
- oglądowe: pokaz, obserwacja

4. Formy organizacyjne:

- praca jednostkowa,
- praca zbiorowa.

5. Środki dydaktyczne:

Wiersz pt. Chora rzeka” J. Papuzińskiej, płyta CD „Górski potok” z serii Muzyka Relaksacyjna Odpoczynek z muzyką i brzmieniem, magnetofon, makiety „chorej” i „zdrowej” rzeki, śmiecie, tablica, duży arkusz papieru, farby, pędzle, sylwety drzew, kwiatów, motyli, rybek, ptaków, woda, tekst z programu multimedialnego „Małuch poznaje ekologię” INTERBIZNES.

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.
2. Wytworzenie odpowiedniego nastroju poprzez ustawienie się w kręgu, podanie sobie dłoni – „Iskierką przyjaźni”.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wysłuchanie wiersza pt. „Chora rzeka” J. Papużyńskiej, przy podkładzie muzyki relaksacyjnej „Górski potok”
2. Rozmowa na temat wysłuchanego wiersza, udzielanie odpowiedzi na pytania:
  - Dlaczego wszystkie zwierzęta wyprowadziły się z rzeki?
  - Kto przyczynił się do zanieczyszczenia wody?
  - Co można zrobić, aby rzeka była zdrowa?
3. „Chora czy zdrowa rzeka”?- zaprezentowanie dzieciom makiet przedstawiających obie rzeki, krótka charakterystyka, wskazanie różnic między nimi. Uświadomienie dzieciom skutków negatywnej działalności człowieka w związku z zanieczyszczeniem wód.
4. O co może prosić rzeka? Sformułowanie postulatów w imieniu rzeki, zapisanie na tablicy.
5. Zabawy na rzece: zaproszenie do posprzątania „chorej rzeki”, zbieranie śmieci znajdujących się obok lub w rzece.
6. Ćwiczenia dramowe: co czuje „zdrowa” a co „chora” rzeka? Przedstawienie z pomocą: gestów, mimiki, plastyki ciała, emocji towarzyszących rzece.
7. Rozmowa kierowana na temat pracy zanieczyszczeń wody - na podstawie informacji zawartych w programie „Maluch poznaje ekologię – tekst”.
8. Praca plastyczna „Czysta rzeka”: malowanie farbami na dużym arkuszu papieru rzeki, przyklejanie w odpowiednim miejscu sylwet: drzew, kwiatów, motyli, rybek, ptaków.

III. CZĘŚĆ KOŃCOWA

Ćwiczenie relaksacyjne z muzyką „Górski potok”.

Dzieci z zamkniętymi oczami słuchają muzyki, nauczyciel opuszcza na dłonie każdego dziecka kroplę wody. Kto poczuje dotyk wody, otwiera oczy.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

ZNACZENIE GLEBY NA PODSTAWIE FILMU „NA RATUNEK PLANECIE” CZ.1

I.Cel ogólny: Poznanie wybranych czynników związanych z jakością podłoża, w którym rośnie roślina, warunkujących wzrost rośliny.

II.Cele operacyjne

- rozpoznaje i nazywa części naziemne i podziemne roślin,
- wymienia niektóre gatunki ziem ogrodowych (torf, gliniasta, piaszczysta),
- rozróżnia i nazywa rośliny cebulowe: żonkile, narcyzy, krokusy i tulipany,
- dobiera materiały i przybory do wykonania scenografii, która będzie wykorzystana w dramie.

III.Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacji i przykładu.

IV.Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V.Pomoce dydaktyczne: Różne gatunki gleby, słoiki z zakrętkami, butelki z wodą, cebule tulipanów, żonkili, narcyzów, krokusów, doniczki, materiał przyrodniczy, napisy - „tulipan”, „las”, „piasek”, „woda”, „ziemia ogrodowa”, komputer, projektor, program multimedialny „Na ratunek planecie” YOUNG DIGITAL PLANET S.A.

VI. Przebieg zajęć:

1.Powitanie wraz z wprowadzeniem do tematu: Tak jak ja rosnę i potrzebuję do swego rozwoju np. pokarmu, wody, tlenu i słońca, tak samo i rośliny rosną i potrzebują tego samego, czyli odpowiedniej gleby, wody, powietrza i słońca. Tak jak ja mam różne części ciała, tak i u roślin mogę wyodrębnić pewne części.

2.Nauczyciel zwraca uwagę dzieciom na to, że ziemia nie zawsze wygląda jednakowo. Może być piaszczysta, gliniasta, tłusta lub sypka. Nie każdy gatunek gleby jest też jednakowo żyzny. Dzieci mają za zadanie zbadać różne próbki gleby: dotykają, wachają i próbują przesypywać w dłoniach. Oglądają je pod szkłem powiększającym.

3.Oglądanie filmu - powstawanie gleby w programie „Na ratunek planecie” cz1.

4.Sadzenie rośliny. Wybieranie cebuli rośliny. Dobieranie się w grupy hodowców żonkili, narcyzów, krokusów i tulipanów. Przygotowanie kartki z rysunkiem rośliny.

5.Przygotowanie kalendarza obserwacji. Narysowanie tyle kratek, ile dni w tygodniu chodzi się do szkoły. Następnie z kart obserwacji zostanie wykonany album. Obserwacja, jak rośliny rosną na danym podłożu. Jak w mieszance ziemi doniczkowej z torfem (żyznej), a jak np. w piasku.

6.Drama - „Wędrówka tulipana”. Dzieci losują emblematy przedstawiające tulipany (w czterech kolorach). W ten sposób dzielą się na grupy. Stoliki oznaczone są odpowiednimi kolorami i będą miejscami pracy dla zespołów (karton w kolorze zielonym - las; karton w kolorze żółtym -piaskownica; karton w kolorze niebieskim - woda; karton w kolorze czarnym - grządka w ogrodzie).

9.Samodzielne przygotowanie scenografii do miejsc, które odwiedzi tulipan.

10.Opowiadanie o swojej scenografii.

11. Drama.

Nauczycielka (dziecko) przebrana(e) za tulipan mówi: „Jestem cebulką tulipana, leżę w ciemnej piwnicy. - Dlaczego tu jestem? Już wiem! To pani Kasia, ogrodniczka, przyniosła mnie jesienią do piwnicy. Całą zimę chyba przespałam. Chciałabym znowu trafić do pani Kasi, bo było mi pod jej opieką dobrze”.

(Tulipan podchodzi po kolei do scenografii przygotowanych przez dzieci i prowadzi z nimi rozmowę. Dzieci tłumaczą, dlaczego woda, piasek i las to nie jest najlepsze miejsce dla tulipana. Podpowiadają, że najlepiej mu będzie na grządce w ogrodzie).

- Co zrobić, aby pomóc roślinom, które zostały zasadzone w doniczkach z piaskiem? (np. przesadzić do żyznej ziemi, ale rośliny tego nie lubią; podlewać wodą z nawozem do kwiatów; podlewać wodą, do której wrzuciliśmy grudkę żyznej ziemi⁴)

• Te dzieci, których kwiat wymaga pomocy, niech zdecydują się na to, jak mu pomogą.

- Obserwujcie dalej, czy sposób pomocy spowodował, że roślina zaczęła rosnać szybciej i lepiej się rozwijać?

12.Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH DRZEWO TO MÓJ PRZYJACIEL.

Rodzaj zajęć: terenowe.

Cele:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie motoryki małej i dużej,
- kształtowanie orientacji przestrzennej.

Cele ogólne:

Cele operacyjne:

- odgaduje zagadkę,
- wyszukuje i nazywa niektóre gatunki drzew,
- poznaje i odróżnia drzewa za pomocą zmysłów,
- dostrzega pozytywną rolę drzew,
- wypowiada się na temat treści wysłuchanego wiersza,
- sadi sadzonkę, podlewa,
- zabezpiecza drzewko siatką ochronną,
- zawiesza etykiety z imionami,
- uzupełnia kartę informacyjną drzewa,
- pełni funkcję opiekuna,
- otrzymuje medal: przyjaciel drzew.

6. Metody nauczania:

- słowne: rozmowa, pogadanka,
- oglądowe: obserwacja,
- problemowa: samodzielnych doświadczeń

7. Formy organizacyjne:

- praca jednostkowa,
- praca grupowa,
- praca zbiorowa.

8. Środki dydaktyczne: zagadka, drzewa, apaszka, wiersz R. Pisarski „Zielone serce”, sadzonka, siatka, szpadel, rękawice, wiaderko z wodą, etykiety z imionami, karta informacyjna drzewa, medale: przyjaciel drzew.

IV. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.
2. Wytworzenie odpowiedniego nastroju poprzez ustawienie się w kręgu, podanie sobie dłoni – „Iskierka przyjaźni”.

V. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Nawiązanie do tematu poprzez odgadnięcie zagadki.

Choć nie jest królem, lecz ma koronę
Przed słońcem i deszczem daje nam ochronę
Ma pień i gałęzie, co szumią na wietrze
I z różnych brudów oczyszcza powietrze.

(drzewo)

2. Wyjście na spacer w okolice Ośrodka.
3. Wyszukiwanie, nazywanie gatunków drzew rosnących.
4. Rozmowa kierowana na temat warunków w jakich rosną i stanu zdrowia drzew.
5. Zabawa "Spotkanie z drzewem" – pozwala poznać i odróżniać drzewa za pomocą zmysłów innych niż wzrok. Jedna osoba z pary ma zawiązane oczy i prowadzona przez drugą osobę do drzewa, które poznaje dotykiem. Pomocne mogą być pytania typu:

- jaki jest zapach drzewa?
- czy drzewo jest grube czy chude?
- Czy kora jest gładka, czy szorstka, sucha czy wilgotna?

6. Wysłuchanie wiersza R. Pisarskiego „Zielone serce”.

Rozmowa dotycząca:

- wyglądu drzewa,
- zachowania urwisa,
- odczuć skaleczonego drzewa.

7. Zaplanowanie czynności dotyczących zasadzenia sadzonki, подарowanej przez leśnika.
8. Przydział zadań poszczególnym uczniom.
9. Zasadzenie drzewka, podlanie.
10. Ogrodzenie sadzonki siatką ochronną.
11. Zawieszenie etykiet z imionami uczniów.
12. Założenie karty informacyjnej /wzrost, barwa.../
13. Wyznaczenie tygodniowego opiekuna.

VI. CZĘŚĆ KOŃCOWA

1. Podsumowanie zajęć.
2. Przydzielenie medalu: przyjaciel drzew.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH SPRZĄTANIA ŚWIATA – CHROŃMY NASZE LASY.

Rodzaj zajęć: świetlicowe, terenowe.

Cele:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie motoryki małej i dużej,
- kształtowanie orientacji przestrzennej.

Cele ogólne:

- przekazanie informacji o Dniu Sprzątania Świata i znaczenia tej akcji dla życia,
- aktywny udział w Akcji Sprzątania Świata,
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska,
- wdrażanie do dbania o czystość otoczenia.

Cele operacyjne:

- wita się piosenka,
- opisuje ilustracje, dostrzega różnice,
- posiada informacje na temat idei „Sprzątania Świata”
- projektuje i wykonuje pojemniki na śmieci,
- przyporządkowuje etykietę do pojemnika,
- aktywnie uczestniczy w zabawie,
- segreguje śmieci podczas zabawy,
- zna zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie akcji sprzątania,
- zbiera śmieci,

1. Metody nauczania:

- słowna: objaśnienie;
- eksponująca: pokaz;
- praktycznego działania: ćwiczenia praktyczne.

2. Formy organizacyjne:

3. praca jednostkowa,
4. grupowa,
5. praca zbiorowa.

6. Środki dydaktyczne: płyta CD A. Filar, ilustracje pojemniki, etykiety, tekst piosenki pt. „Segreguj odpady”, worki, rękawice, środki czystości i ręczniki, dyplomy.

CZEŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie: Śpiewanie powitalnej piosenki (przy podkładzie muzycznym A. Filar), w której wymienia się imię każdego dziecka

Czy (imię) jest dziś z nami?...

CZEŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wprowadzenie do tematu poprzez charakterystykę dwóch ilustracji przedstawiających środowisko przyrodnicze „zdrowe” i zanieczyszczone przez śmieci.
2. Przekazanie dzieciom informacji na temat Dnia Sprzątania Świata.
3. Kolorowe pojemniki? – zaprojektowanie i wykonanie czterech kolorowych pojemników na śmieci. Przyporządkowanie każdemu etykiety z podpisem.
4. Do którego pojemnika? – zabawa połączona ze śpiewem, piosenki pt. „Segreguj odpady”. Ćwiczenia w segregowaniu śmieci znajdujących się na dywanie.
5. Wyjście w teren Ośrodka
6. Przypomnienie zasad bezpieczeństwa w czasie akcji.
7. Podział na grupy. Przydział czynności.
8. Udział w Akcji Sprzątanie świata. Zbieranie śmieci do przydzielonych do tego worków.
9. Powrót do Ośrodka. Czynności higieniczne w łazience.

CZĘŚĆ KOŃCOWA

1. Podsumowanie zajęć.
2. Zachęcanie do dbania o czystość najbliższego otoczenia.
3. Przyznanie uczestnikom akcji dyplomów.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH STOP – WYPALANIU TRAW.

Rodzaj zajęć: zajęcia w terenie.

Cele:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie motoryki małej i dużej,
- kształcenie orientacji w przestrzeni.

Cele ogólne:

- budzenie świadomości ekologicznej i idei ochrony środowiska,
- uświadomienie szkodliwości wypalania traw.

Cele operacyjne:

- wymienia rośliny i zwierzęta żyjące na łące,
- rozumie konieczność ochrony zwierząt żyjących na łące,
zna zagrożenia wynikające z wypalania traw,
- wie jak należy zachować się w czasie zauważenia pożaru,
- zna numery alarmowe,
- aktywnie uczestniczy w zabawie, z użyciem instrumentów muzycznych.

1. Metody nauczania:

2. słowne: rozmowa, pogadanka,
3. oglądowe: pokaz, obserwacja,
4. problemowa: samodzielnych doświadczeń,

5. Formy organizacyjne:

6. praca jednostkowa,
7. praca zbiorowa.

8. Środki dydaktyczne: instrumenty muzyczne: grzechotka, bębenek, kołatka, tamburyn, płyta CD z muzyką relaksacyjną „Odgłosy natury”, komputer multimedialny z projektorem, program „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE.

CZEŚĆ WSTĘPNA

Powitanie uściskiem przyjaźni: nauczyciel przekazuje uścisk dłoni dziecku stojącemu obok, dziecko to przekazuje uścisk następnemu, aż „iskierka przyjaźni” obiegnie cały krąg.

CZEŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wycieczka na pobliską łąkę:

- poszukiwanie zwierząt, ptaków, owadów mieszkających na łące,
  - obserwacja i próby nazywania roślin,
  - nasłuchiwanie odgłosów łąki.
2. Rozmowa kierowana na temat zaobserwowanych „mieszkańców łąki”. Swobodne wypowiedzi na podstawie bezpośredniej obserwacji.
    - Czym domem jest łąka?
    - Jakie zwierzęta są jej mieszkańcami?
  3. Powrót do Ośrodka.
  4. Powitanie zaproszonego gościa: Strażaka Straży Pożarnej. Zapoznanie z właściwym tematem zajęć: Stop – wypalaniu traw.
  5. Przeprowadzenie pogadanki na temat zagrożeń wynikających z wypalania traw.
  6. Przypomnienie i utrwalenie zasad obowiązujących w chwili zauważenia pożaru:
    - znajomość numerów alarmowych.
  7. „Na łące” – zabawa ruchowa z użyciem instrumentów muzycznych, polegająca na naśladowaniu wybranego zwierzęcia.
  8. Zabawa edukacyjna w programie multimedialnym –zwierzęta w ich naturalnym środowisku „Okno sztuka kamuflażu w programie Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody”.
  9. Stop – wypalaniu traw: burza mózgów na temat zapobiegania podpaleniom łąk. Swobodne wypowiedzi utrwalające przyswojone wiadomości.

CZEŚĆ KOŃCOWA

Odpoczynek połączony z relaksacją przy odgłosach natury.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH NA POMOC LEŚNYM ZWIERZĘTOM.

Rodzaj zajęć: zajęcia w terenie.

Cele:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie motoryki małej i dużej,
- rozwijanie orientacji w przestrzeni,

Cele ogólne:

- poznanie sposobów dokarmiania zwierząt zimą,
- budzenie potrzeby opieki nad zwierzętami i ptakami zimą,
- zachęcanie i motywowanie do działań na rzecz środowiska.

Cele operacyjne:

- zna sposoby dokarmiania leśnych zwierząt i ptaków,
- rozumie konieczność opiekowania się zwierzętami i ptakami zimą,
- zna zasady prawidłowego zachowania się w lesie,
- obserwuje i fotografuje zimowy krajobraz,
- odnajduje paśnik i karmnik w lesie,
- pozostawia pokarm dla zwierząt i ptaków w miejscu wyznaczonym,
- rozpoznaje i nazywa ślady pozostawione na śniegu,
- porównuje wielkość i kształt śladów,
- wykonuje gazetkę ścienną na dany temat.

1. Metody nauczania:

- słowne: rozmowa,
- czynne: samodzielnych doświadczeń, aktywizujące,
- oglądowe: prezentacja, pokaz, obserwacja.

2. Formy organizacyjne:

3. praca jednostkowa,
4. praca zbiorowa.

5. Środki dydaktyczne: płyta z prezentacją multimedialną, aparat fotograficzny, paśnik, karmnik, pokarmy: siano, żołądź, kukurydza, marchew, słoninka, jarzębina i zboże, zdjęcia, tablica, komputer multimedialny z projektorem, program „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE.

CZEŚĆ WSTĘPNA

3. Powitanie: Witam wszystkich, którzy:

- dbają o zwierzęta zimą,
- są przyjaciółmi zwierząt...
- 4. „Na pomoc leśnym zwierzętom” – prezentacja multimedialna na temat konieczności dokarmiania leśnych zwierząt zimą. Zapoznanie z tematem.
- 5. Przygotowanie dzieci do odpowiedniego zachowania się podczas wycieczki w lesie.

CZEŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wyjazd do lasu.
2. Przypomnienie dzieciom zasad zachowania się w lesie.
3. „Zimowy las” – obserwacja i fotografowanie zimowego krajobrazu. Zwrócenie uwagi na trudną porę roku dla zwierząt i ptaków.
4. „Przy paśniku”: odnalezienie paśnika – miejsca składowania pokarmu dla zwierząt. Pozostawienie pokarmu: siano, żołądź, kukurydza, marchew.
5. Pokarm dla ptaków: odnalezienie karmników na drzewach. Zawieszenie przysmaku dla ptaków: słoninki, pozostawienie jarzębiny i zboża.
6. Budzenie potrzeby i zachęcenie dzieci do opiekowania się zwierzętami i ptakami porą zimową.
7. „Czyj to ślad” – dzieci chodzą po śladach znajdujących się na śniegu. Rozpoznają i nazywają ślady zwierząt i ptaków. Porównują ich wielkość i kształt.
8. Podziękowanie przez nauczyciela w imieniu zwierząt za pokarm i opiekę.
9. Powrót do Ośrodka.

CZEŚĆ KOŃCOWA

1. Podsumowanie dnia. Identyfikacja zwierząt po śladach i pożywieniu w programie „Adibu. Odkrywam tajemnice przyrody – okno dowody”.
2. Wykonanie gazetki ściennej z wycieczki.
3. Zachęcanie i motywowanie do działań na rzecz środowiska.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH
DBAMY O NASZ LAS

Rodzaj zajęć: wycieczka.

Cele:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie koordynacji wzrokowo – słuchowo – ruchowej.

Cele ogólne:

- wdrażanie do ochrony przyrody: lasu,
- zapoznanie z różnorodnością flory i fauny lasu.

Cele operacyjne:

- rozwiązuje zadaną zagadkę,
- zna i stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące podczas wycieczki,
- uczestniczy w wycieczce,
- wymienia sposoby odpowiedniego zachowania się w środowisku leśnym,
- rozumie konieczność ochrony lasów,
- poznaje las różnymi zmysłami,
- fotografuje najciekawsze okazy,
- wykonuje gazetkę ścienną na dany temat,
- formułuje informacje na temat fotografii.

1. Metody nauczania:

- słowne: rozmowa, wyjaśnienia,
- czynne: samodzielne doświadczenia, zadania stawiane dzieciom,
- oglądowe: pokaz, obserwacja

2. Formy organizacyjne:

3. praca jednostkowa,
4. praca zbiorowa.

5. Środki dydaktyczne: treść zagadki, aparat fotograficzny, tablica, fotografie z podpisami, komputer multimedialny z projektorem, program „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE.

CZEŚĆ WSTĘPNA

6. Powitanie.

7. Zapoznanie z tematem dnia poprzez odgadnięcie zagadki.

Bywa sosnowy, brzozowy bywa,
Jest stary albo młody.

A na wakacjach chętnie w nim zrywasz poziomki i jagody.

(Las)

8. Przypomnienie i utrwalenie zasad bezpieczeństwa obowiązujących podczas wycieczki.

CZEŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wycieczka do pobliskiego lasu.
2. Spotkanie z zaprzyjaźnionym leśnikiem. Zawarcie umowy dotyczącej odpowiedniego zachowania się w lesie.
3. Spacer leśnymi ścieżkami: zachęcanie do uważnej obserwacji. Zwrócenie uwagi na chronione gatunki flory i fauny występujące w lesie. Przybliżenie informacji przez leśnika.
4. Poznajemy las różnymi zmysłami:
  - nasłuchiwanie odgłosów płynących z lasu,
  - wążanie drzew, kwiatów, krzewów, mchu,
  - dotykanie kory drzew, mchu.
5. Fotografowanie najciekawszych okazów.
6. Pożegnanie z leśnikiem.
  - Podziękowanie za spotkanie.
7. Powrót do Ośrodka.

CZEŚĆ KOŃCOWA

1. Wykonanie gazetki ściennej z wykorzystaniem fotografii wykonanej w lesie. Sformułowanie informacji na temat w/w zdjęć, zamieszczenie ich na tablicy.
2. Zabawa edukacyjna w programie „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody – okno ciepło-zimno” – dopasowywanie elementów przyrody do pory roku.
3. Podsumowanie zajęć w formie swobodnych wypowiedzi.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
ROZWÓJ ROŚLIN- ROZPOZNAWANIE SPRZYJAJĄCYCH WARUNKÓW DO
ROZWOJU ROŚLIN W „ADIBU. ODKRYWAMY TAJEMNICE PRZYRODY.

I.Cel ogólny: Poznanie warunków niezbędnych do kiełkowania nasion (woda, ciepło, powietrze, głębokość posadzenia).

II.Cele operacyjne:

- rozpoznaje po kształcie i wymienia z nazwy niektóre nasiona (ogórka, dyni, aksamitki, kukurydzy).
- tłumaczy znaczenie słowa „kiełkowanie”,
- prowadzi kalendarz obserwacji kiełkujących nasion i rozwoju z nich roślin oraz „zapisuje” jej wyniki w postaci rysunków.

III.Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacji i przykładu.

IV.Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V.Pomoce dydaktyczne: Pojemniki przezroczyste małe, nasiona: ogórka, dyni, aksamitki, kukurydzy, bibuła, nożyce, mech, dwie doniczki z ziemią, szklane naczynie, komputer, projektor, program multimedialny „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE.

VI.Przebieg zajęć:

1.Powitanie i wprowadzenie: Tak jak ty rośniesz, potrzebujesz pokarmu, wody, powietrza, słońca, tak samo nasionko, by mogło wykiełkować, a z niego powstać roślina, potrzebuje tego samego, czyli: wody, powietrza, pokarmu, słońca.

2. Ćwiczenia z nasionami: Macie przed sobą na kartkach różne nasiona. Dookoła sali są zawieszane ilustracje z roślinami i nasionami, z których one wyrosły. Podotykajcie nasion, poobserwujcie, jak wyglądają, jaka roślina z nich wyrośnie (segregowanie nasion wg rodzaju. Wybranie do doświadczeń nasion ogórka). Żeby z nasiona wyrosła roślinka, muszą być spełnione pewne warunki. Będziemy dzisiaj robić różne doświadczenia i zobaczymy, co jest potrzebne do kiełkowania nasion.

3. Rozpoznawanie sprzyjających warunków do rozwoju roślin w „Adibu. Odkrywamy tajemnice przyrody – okno „piękne rośliny” i „młody ogrodnik”.

4. Przeprowadzenie doświadczeń:

Czy woda jest potrzebna do kiełkowania nasion?

Doświadczenie 1

Otwór małego, przezroczystego pojemnika obciążamy kawałkiem tkaniny, mocujemy gumką i wstawiamy do przezroczystego naczynia z wodą. Na tkaninę kładziemy nasiona. Słoik przykrywamy folią, aby w naczyniu utrzymać wilgotne powietrze. Drugi zestaw kontrolny różni się tym, że w dużym pojemniku nie ma wody.

Wniosek: W naczyniu z wodą nasiona wykiełkowały. W naczyniu bez wody - nie.

Doświadczenie 2

Praca w zespołach dwuosobowych. Każda para ma przed sobą dwie szklanki. Wycinamy z bibuły dwa prostokąty i wykładamy każdą szklankę od środka. Do naczyń na dno wkładamy mech. Nasiona umieszczamy między bibułą a ściankami naczynia. Do jednej szklanki wlewamy wodę na wysokość 1 cm. Drugi zestaw jako kontrolny jest bez wody. Swoje zestawy dzieci oznaczają symbolami, np. imionami, i umieszczają w kąciku. Następnie

obserwują, wykonują rysunki ze swoich spostrzeżeń i uzupełniają wodę w jednej szklance. Po tych doświadczeniach już wiemy, co jest potrzebne do kiełkowania nasion (woda).

5. Śpiewanie piosenki o tematyce związanej z pracami w ogrodzie, np. pt. „Ogrodniczka” jako przerwa w doświadczeniu.

6. Dalszy ciąg doświadczenia.

Czy ciepło jest potrzebne do kiełkowania nasion?

Doświadczenie

Dwie doniczki z ziemią. Wysiewamy nasiona ogórka. Jedna doniczka stoi w leżakowni, gdzie jest zimno, a druga na parapecie przy kaloryferze (sezon grzewczy). Obie doniczki tak samo podlewamy. Po tygodniu obserwacji i opieki nad doniczkami stwierdzamy, że nasiona wykiełkowały tylko w doniczce na parapecie.

Wniosek: Do kiełkowania nasion potrzebne jest ciepło.

Czy do kiełkowania nasion potrzebne jest powietrze?

Doświadczenie

Przygotujemy dwie szklanki i nasiona ogórka. Po kilka nasionek wkładamy do szklanek (przeliczanie nasion). W pierwszej szklance nasiona zalewamy całkowicie wodą, do drugiej szklanki - wody do połowy. Dolewamy wodę do szklanek w miarę jej ubytku. Trzeciego dnia już widać, że w naczyniu pierwszym nasiona napęczniały, ale nie wykiełkowały, choć miały wodę, ale zabrakło powietrza. W szklance drugiej nasiona wykiełkowały, bo miały wodę i powietrze.

Wniosek: Do kiełkowania potrzebne jest powietrze.

Jak głęboko należy siać nasiona?

Doświadczenie

Szklane naczynie w kształcie prostopadłościanu wypełniamy ziemią. Po jednej stronie - tuż przy ścianie sadzimy nasiona na różnej głębokości i podlewamy. Najszybciej wykiełkowały nasiona najbliższej powierzchni, później te, które były trochę niżej, a te, które były na dnie, nie wykiełkowały wcale.

Wniosek: Nasiona należy umieszczać w ziemi na odpowiedniej głębokości (nie za głęboko i nie za płytko).

7. Podsumowanie doświadczeń:

Zadawanie pytań, jeśli odpowiedź jest prawidłowa - dzieci odpowiadają „tak”, jeśli odpowiedź nieprawidłowa - dzieci odpowiadają „nie”.

Czy nasiona kiełkują? Czy znasz nasiona ogórka? Czy woda potrzebna jest do życia? Czy nasiona można umieszczać bardzo głęboko w ziemi? Czy do kiełkowania potrzebne jest powietrze? Czy w zimnie nasiona wykiełkują?

8. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
CECHY ZDROWEJ ŻYWNOŚCI NA PODSTAWIE INFORMACJI ZAWARTYCH
W PROGRAMIE MULTIMEDIALNYM „MALUCH POZNAJE EKOLOGIE”.

I.Cel ogólny: Zapoznanie ze sposobem odżywiania roślin i możliwością wykorzystania naturalnych odpadów do nawożenia gleby, na której są hodowane.

II.Cele operacyjne:

- wymienia niektóre czynniki potrzebne roślinie do życia,
- rozpoznaje i nazywa części naziemne i podziemne roślin,
- posługuje się różnymi zmysłami przy rozpoznawaniu warzyw,
- wylicza pożyteczne (ekologiczne) sposoby wykorzystywania odpadów z kuchni.

III.Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacja.

IV.Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V.Pomoce dydaktyczne: roślina doniczkowa, koszyk, woreczki z różnymi rodzajami nawozów, naturalne okazy warzyw, obieraczki do warzyw, noże, woda, komputer, projektor, program multimedialny „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES.

VI.Przebieg zajęć:

1.Powitanie i wprowadzenie - Nauczycielka przebrana za ogrodniczkę wchodzi do sali, przynosząc ze sobą roślinę doniczkową (zasuszona, z pożółkłymi liśćmi). Ogrodniczka prosi dzieci o radę, co ma zrobić, by jej roślina znów była zdrowa. Dzieci dzielą się pomysłami.

2.Wybieranie warzyw i przygotowanie do spożycia.

3.Zadanie badawcze-Obejrzyj, posmakuj, dotknij, powąchaj i opowiedz o tym, co czułeś, kiedy zajmowałeś się swoim warzywem?

4.Po stwierdzeniu, że warzywa należy zjadać, bo są zdrowe i mają wiele witamin, nauczycielka proponuje zabawę ruchową ze śpiewem piosenki np. „Witaminki". Po zwróceniu uwagi dzieci na pozostawione przez nie odpady (liście, łodygi, resztki korzeni), dzieci proponują, co należy z nimi zrobić. Nauczycielka pokazuje miejsce składowania odpadów, wyjaśnia, jak powstaje kompost i do czego służy. Zachęca dzieci do wrzucenia niepotrzebnych części roślin do kompostownika.

5.Wymienianie cech zdrowej żywności na podstawie informacji zawartych w programie multimedialnym „Maluch poznaje ekologię”.

8.Podsumowanie zajęć - Każdy chce być zdrowy, rośliny też. Dlatego ich marzeniem jest to, aby rosnąć w odpowiedniej dla nich ziemi. Ta ziemia będzie dobra, jak będziemy jej dawać „witaminy" w postaci nawozów. Najlepiej, aby był to kompost, ponieważ w nim nie ma żadnych zanieczyszczeń czy trucizn. Ważne, że kompost możemy zrobić sami.

9.Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH ZDROWE ODŻYWIANIE - SAŁATKA Z NOWALJKAMI

1. Rodzaj zajęć: gospodarcze.
2. Czas zajęć : 1 godz.
3. Miejsce zajęć: pracownia gospodarstwa domowego.
4. Cele :

Rewalidacyjne:

- usprawnianie koordynacji wzrokowo- słuchowo- ruchowej,
- usprawnianie motoryki małej;

Ogólne:

- zapoznanie z przepisem wykonywania sałatki,
- wdrażanie do wspólnego współdziałania w grupie;
- wyrabianie samodzielności w przygotowaniu posiłku;

Operacyjne:

- nazywa warzywa, z których wykona sałatkę: sałata, szczypior, rzodkiewka, pietruszka, koperek,
  - przygotowuje sałatkę z podanych produktów,
  - pracuje zgodnie z instrukcją,
  - posługuje się narzędziami kuchennymi,
  - przestrzega zasad higieny i bezpieczeństwa,
  - estetycznie nakrywa stół i spożywa posiłek,
  - kulturalnie zachowuje się przy stole,
  - zachowuje czystość w miejscu pracy.
5. Metody nauczania:
    - podająca- objaśnienie,
    - eksponująca- pokaz, praktyczna- zajęcia praktyczne.
  6. Formy organizacyjne:
    - praca zbiorowa,
    - praca indywidualna.
  7. Środki dydaktyczne:
    - słowne: instrukcje i objaśnienia;
    - wzrokowe: plansza ze zdjęciami produktów, zdjęcia poszczególnych produktów, piramida pokarmowa, karta pracy „Produkty roślinne i zwierzęce” z programu „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES;
    - dodatkowe: noże, deski do krojenia, salaterka, łyżki, talerze, serwetki, warzywa: sałata, szczypior, rzodkiewka, pietruszka, koperek, produkty spożywcze: jogurt naturalny, przyprawy, grzanki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Przywitanie wychowanków.
2. Wprowadzenie do tematu zajęć- próby odgadywania zagadek tematycznych.
3. Wyjaśnienie pojęcia „nowalijki”.
4. Zwrócenie uwagi na wartości odżywcze warzyw i znaczenie w utrzymaniu zdrowia- studiowanie piramidy pokarmowej.
5. Podział produktów na roślinne i zwierzęce na podstawie zadania z programu „Małuch poznaje ekologię – karta pracy”.

II. CZĘŚĆ GŁÓWNA

1. Prezentacja ilustracji przedstawiających produkty do wykonania sałatki.
2. Czytanie przez wychowanków przepisu na sałatkę.
3. Czynności higieniczno - porządkowe: (mycie rąk, założenie odzieży ochronnej).
4. Przygotowanie miejsca pracy i potrzebnego sprzętu gospodarstwa domowego.
5. Przystąpienie do wykonania sałatki:
  - mycie warzyw,
  - rwanie liści sałaty,
  - krojenie rzodkiewki, szczypioru, natki pietruszki, kopru,
  - przygotowanie sosu do sałatki: łączenie jogurtu naturalnego z koprem,
  - łączenie pokrojonych warzyw z sosem koperkowym,
  - użycie przypraw: sól, pieprz,
  - posypanie sałatki grzankami.
6. Estetyczne nakrycie stołu (serwetki, talerzyki, widelce).
7. Mycie rąk , złożenie fartuchów.
8. Degustacja posiłku.

III. CZĘŚĆ KOŃCOWA

1. Ustna pochwała wychowanków za aktywny udział w zajęciach.
2. Czynności porządkowe- sprzątanie miejsca pracy. Wyrzucenie odpadków organicznych na kompostownik.
3. Ocena pracy wychowanków, podziękowanie za aktywny udział w zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH KOLOROWE KANAPKI

1. Rodzaj zajęć: gospodarcze.
2. Miejsce: pracownia gospodarstwa domowego
3. Czas trwania zajęć: 60 min.
4. Cele zajęcia:

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie koordynacji wzrokowo- słuchowo- ruchowej,
- usprawnianie motoryki małej.

Cele ogólne:

- kształtowanie umiejętności prostej samoobsługi,
- wyrabianie umiejętności przygotowania posiłku,
- posiadanie nawyków higienicznych,
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa,
- kształtowanie umiejętności współżycia i współdziałania w grupie rówieśniczej,
- używanie zwrotów grzecznościowych.

Cele operacyjne:

- przygotowuje na stanowisku pracy potrzebne narzędzia i produkty,
- nazywa narzędzia, którymi będzie się posługiwał: nóż, talerz, deska do krojenia, serwetki,
- nazywa produkty, z których wykona kanapki: chleb, bułka, masło, kiełbasa, ser żółty, szczypiorek, sałata, ogórek kiszony, ketchup,
- pracuje zgodnie z instrukcją,
- posługuje się narzędziami kuchennymi,
- przygotowuje kanapkę z podanych produktów,
- przestrzega zasad higieny i bezpieczeństwa,
- kulturalnie zachowuje się przy stole,
- estetycznie nakrywa stół i spożywa posiłek,
- zachowuje czystość w miejscu pracy.

5. Metody nauczania:

- podająca- objaśnienie,
- eksponująca- pokaz,
- praktyczna- ćwiczenia praktyczne.

6. Formy organizacyjne:

- praca jednostkowa,
- praca zbiorowa.

7. Środki dydaktyczne:

- słowne: instrukcje i objaśnienia,
- wzrokowe: plansza ze zdjęciami produktów, tekst z programu multimedialnego „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES,
- dodatkowe: noże, talerze, deski do krojenia, koszyczki na pieczywo, produkty spożywcze, obrus, serwetki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA.

1. Powitanie.
2. Zapoznanie z tematem zajęć.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA.

1. Prezentacja ilustracji przedstawiających produkty do wykonania kanapek.
2. Czynności higieniczno- porządkowe (mycie rąk, założenie odzieży ochronnej).
Próba szukania odpowiedzi na pytanie: „Dlaczego należy myć ręce przed posiłkiem?” – spontaniczne odpowiedzi wychowanków. Analiza odpowiedzi udzielonej na w/w pytanie w programie „Maluch poznaje ekologię - pytania”.
3. Dobieranie odpowiednich narzędzi i produktów niezbędnych do wykonania kanapek i nazywanie ich.
4. Demonstracja przykładowego sposobu wykonania kanapki (nauczyciel).
5. Samodzielne przygotowanie kanapek (wychowankowie).
6. Estetyczne nakrycie stołu.
7. Wybór najładniej wykonanych kanapek (pod uwagę brana jest estetyka kolorystyka i pomysłowość).
8. Degustacja.

III. CZĘŚĆ KOŃCOWA

1. Podsumowanie- odpowiedzi na pytania:
  - *Dlaczego należy myć ręce?*
  - *Czy smakowały Ci kanapki?*
  - *Czy pamiętasz jakich produktów użyłeś do ich przygotowania?.*
2. Czynności porządkowe- sprzątanie miejsca pracy. Wyrzucenie odpadków organicznych na kompostownik.
3. Ocena pracy wychowanków, podziękowanie za aktywny udział w zajęciach- przypięcie symbolicznych znaczków.
4. Ocena zachowania- żetony na tablicy w klasie.

KONSPEKT ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH PRZETWORY Z WARZYW I OWOCÓW

8. Czas zajęć: 90 minut
9. Miejsce zajęć: sala lekcyjna/ pracownia gospodarstwa domowego
10. Temat założeń tygodniowych: Obróbka spożywcza.
11. Temat dzienny: Przetwory z warzyw i owoców.
12. Rodzaj zajęć: gospodarcze.
13. Cele:

a) Poznawcze:

- zapoznanie wychowanków ze sposobami przechowywania i przetwarzania owoców i warzyw
- poznanie sposobów przygotowania kapusty kiszzonej i kompotu ze śliwek

b) Kształcące:

- kształtowanie umiejętności posługiwania się narzędziami kuchennymi
- rozwijanie zaradności życiowej

c) Wychowawcze:

- integrowanie grupy
- wdrażanie do samodzielności
- utrwalanie zasad BHP
- przestrzeganie na zajęciach ustalonych zasad

Cele rewalidacyjne:

1. usprawnianie funkcji manualnych – precyzja ruchów, motoryka mała
2. doskonalenie wykonywania czynności w zakresie gospodarstwa domowego

14. Cele operacyjne:

- *Wychowanek wie:*
  - jakie są sposoby przetwarzania i przechowywania warzyw i owoców
  - jak należy zachowywać się w pracowni gospodarstwa domowego
- *Wychowanek umie:*
  - wymienić sposoby przetwarzania i przechowywania warzyw i owoców
  - nazwać przyniesione przetwory
  - dokonać samooceny
- *Wychowanek potrafi:*
  - przeczytać krótki wyraz / tekst
  - przygotować śliwki na kompot
  - poszatkować kapustę
  - zetrzeć na tarce marchew
  - posługiwać się samodzielnie i bezpiecznie narzędziami i urządzeniami kuchennymi

15. Metody nauczania:

Wg. Kupisiewicza

- słowne: pogadanka, objaśnienie
- oglądowe: obserwacja
- działań praktycznych

16. Formy pracy:

- praca jednostkowa,
- praca grupowa

10. Środki dydaktyczne:

Plansza (Sposoby utrwalania i przechowywania warzyw i owoców), kartony z napisami (kiszenie, suszenie, mrożenie, konserwowanie, wekowanie), przetwory z warzyw i owoców (suszone grzyby i owoce, kompot ze śliwek, groszek i kukurydza w puszcze, ogórki i kapusta kiszona, warzywa mrożone), tarki, noże, szatkownica, garnek, miski, beczka, worek foliowy, folia zabezpieczająca, kapusta, marchew, śliwki, przyprawy (cukier, sól, ziele angielskie, liść laurowy), słoiki, woda niegazowana, kontrakt, przepisy na kompot i kiszenie kapusty, plakietki z nr grupy, tarcza pracy – samoocena, naklejki z imionami, zeszyt zachowania wychowanków

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Czynności wychowawcy	Przewidywane czynności wychowanków	Uwagi
I. Zajęcia wstępne		
<p>6. Powitanie wychowanków słowami „Dzień dobry”.</p> <p>7. Sprawdzenie listy obecności. Wychowawca prosi wychowanków, aby powiedzieli kogo nie ma na zajęciach.</p> <p>8. Ustalenie zasad pracy na lekcji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jeżeli ktoś zechce odpowiedzieć na pytanie to proszę, aby podniósł rękę do góry – o tak (n-ciel demonstruje) – Nie używamy wulgarnych słów. – Pomagamy sobie i pracujemy, – Podpisanie kontraktu przez każdego wychowanka (załącznik nr 1) <p>9. Wprowadzenie do tematu zajęć. Wychowawca zadaje wychowankom pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – W jaki sposób w waszych 	<ul style="list-style-type: none"> – wychowankowie odpowiadają „Dzień dobry” – chętny wychowanek wymienia imiona i nazwiska osób nieobecnych – wychowankowie podają liczbę osób nieobecnych i obecnych <p>Wychowankowie podpisują indywidualny kontrakt.</p> <p>Wychowankowie odpowiadają:</p>	<p>Wychowankowie siedzą przy stolikach</p>

<p>domach przechowuje się warzywa i owoce w czasie zimy?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jakie przetwory robią wasi rodzice? - Dlaczego robi się przetwory z warzyw i owoców? - Dlaczego tak ważne jest spożywanie warzyw i owoców przez cały rok? <p>10. Podsumowanie n-la: Na dzisiejszych zajęciach przypomniemy sposoby utrwalania i przechowywania warzyw i owoców, aby można je było wykorzystywać w naszych posiłkach przez cały rok, a nie tylko sezonowo. Waszym zadaniem będzie samodzielnie przygotować kompot ze śliwek i kisić kapustę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - warzywa: ziemniaki, buraki, marchew przechowuje się w piwnicach, owoce takie jak jabłka również - kompoty, dżemy, ogórki kwaszone - żeby owoce i warzywa się nie zepsuły - aby można było przygotowywać z nich zimą posiłki - ponieważ są smaczne i zdrowe - ponieważ mają dużo witamin - ponieważ są smaczne 	
--	---	--

II. Zajęcia właściwe (praca poznawcza z ekspresją)

<p>1. Przypomnienie sposobów przechowywania warzyw i owoców.</p> <p>Wychowawca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przynosi planszę (słoneczko) z napisem „<i>Sposoby utrwalania i przechowywania warzyw i owoców</i>” - przynosi kosz z różnymi przetworami (groszek i kukurydza w puszcze, suszone grzyby i owoce, kompot ze śliwek, mrożone warzywa, kiszone 	<p>Wychowankowie obserwują czynności n-la,</p> <p>Wychowankowie wskazani przez n-la/lub chętni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomagają zawiesić słoneczko na środku tablicy, - postawić kosz z produktami na biurku, 	<p>Wychowankowie siedzą w ławkach</p>
---	---	---------------------------------------

<p>ogórki i kapusta),</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjmuję przyniesione produkty, pokazuje je wychowankom i zadaje pytania: - Co to jest? - Jak nazywamy taki sposób przetwarzania żywności? - Odszukaj wyraz „<i>konserwowanie</i>” i umieść go na tablicy przy promieniu słoneczka. - Co to jest? - Jak nazywamy taki sposób przetwarzania żywności? - Odszukaj wyraz „<i>wekowanie</i>” i umieść go na tablicy przy promieniu słoneczka - Co jest w słoikach? - Jak nazywamy taki sposób przetwarzania żywności? - Odszukaj wyraz „<i>kiszenie</i>” i umieść go na tablicy przy promieniu słoneczka - Co to jest? - Jak nazywamy taki sposób przetwarzania żywności? - Odszukaj wyraz „<i>mrożenie</i>” i umieść go na tablicy przy promieniu słoneczka - Co znajduje się w woreczkach? - Jak nazywamy taki sposób przechowywania żywności? - Odszukaj wyraz „<i>suszenie</i>” i umieść go na tablicy przy promieniu słoneczka 	<p>Wychowankowie sygnalizują chęć odpowiedzi przez podniesienie ręki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - groszek i kukurydza w puszcze - konserwowanie <p>Wychowanek odszukuje etykietę z wyrazem „<i>konserwowanie</i>” i umieszcza przy promieniu słoneczka</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompot ze śliwek - wekowanie <p>Wychowanek odszukuje etykietę z wyrazem „<i>wekowanie</i>” i umieszcza ją przy promieniu słoneczka</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapusta kiszona i ogórki kiszone - kiszenie <p>Wychowanek odszukuje etykietę z wyrazem „<i>kiszenie</i>” i umieszcza ją przy promieniu słoneczka</p> <ul style="list-style-type: none"> - warzywa mrożone - mrożenie <p>Wychowanek odszukuje etykietę z wyrazem „<i>mrożenie</i>” i umieszcza ją przy promieniu słoneczka</p> <ul style="list-style-type: none"> - grzyby suszone, owoce suszone - suszenie <p>Wychowanek odszukuje etykietę z wyrazem „<i>suszenie</i>” i umieszcza ją przy promieniu słoneczka</p>	<p>Kartki z wyrazami (etykiety) umieszczone są na tablicy obok schematu</p>
---	---	---

<p>Poznaliście już sposoby przetwarzania i przechowywania warzyw i owoców. Przypomnijcie mi proszę, po co robimy te przetwory?</p> <p>2. Utrwalenie wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poproszę teraz Justynę, aby odczytała całość: „<i>Sposoby utrwalania i przechowywania warzyw i owoców</i>” <p>3. Omówienie tematu zajęć -sposób przygotowania kompotu i kiszenia kapusty. Wychowawca zadaje wychowankom pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jakie produkty są potrzebne do zrobienia kiszanej kapusty? - Jakich użyjemy przypraw? - Jaki narzędzia, sprzęt kuchenny będzie nam potrzebny? - Co trzeba zrobić, żeby zakiszyć kapustę? <p><u>(Wychowawca zawiesza przepis na kiszenie kapusty na tablicy - Załącznik nr 2)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jakie produkty są potrzebne do zrobienia kompotu ze śliwek? - Co jeszcze jest nam potrzebne, z jakiego sprzętu kuchennego musimy skorzystać? - W jaki sposób zrobić kompot ze 	<p>Wychowankowie zastanawiają się i odpowiadają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aby można je było przechowywać jak najdłużej, - żeby się nie zepsuły - Justyna odczytuje powstały schemat na tablicy: „<i>Sposoby utrwalania i przechowywania warzyw i owoców</i>” - <i>konserwowanie,</i> - <i>wekowanie,</i> - <i>mrożenie</i> - <i>kiszenie</i> <p>Wychowankowie odpowiadają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapusta, marchew, - sól, liść laurowy - tarka, miska, beczka, szatkownica, nóż, worek foliowy - trzeba poszatkować kapustę, dodać do niej startą na tarce marchew, posolić, dodać liść laurowy, ziele angielskie, wymieszać i przełożyć wszystko do beczki. - śliwki, cukier, woda, - nóż, miska, słoiczki, garnek z wodą - Wychowankowie wymieniają możliwe czynności: z umytych 	<p>Wychowawca uzupełnia wypowiedzi wychowanków</p>
--	---	--

<p>śliwek?</p> <p><u>(Wychowawca zawiesza przepis na kompot ze śliwek na tablicy Załącznik nr 3)</u></p> <p>4. Przypomnienie zasad BHP podczas pracy Wychowawca zadaje pytania: – Jakich zasad należy przestrzegać w czasie wykonywania tych czynności?</p> <p>5. Zajęcia w pracowni gosp. domowego Wychowawca informuje wychowanków, że teraz przejdą do pracowni gospodarstwa domowego, ale zanim to nastąpi wszyscy udadzą się do łazienki w celu dokładnego umycia rąk.</p> <p>6. Zajęcia praktyczne w pracowni gospodarstwa domowego: kiszenie kapusty i robienie kompotu. Wychowawca przypomina zasady i dzieli wychowanków na trzy grupy (podaje plakietki z nr grupy): I grupa – Emil, Kamil i Paweł II grupa – Justyna, Mateusz III grupa – Damian, Paulina</p> <p>Przydział zadań grupom: I grupa – szatkowanie kapusty II grupa – obieranie i ścieranie</p>	<p>śliwek trzeba usunąć pestki, owoce ułożyć w słoiczkach, dodać cukier, wlać wodę niegazowaną, zamknąć, wstawić do garnka w celu pasteryzacji.</p> <p>Wychowankowie odpowiadają: 1) Umyć ręce przed przystąpieniem do obróbki warzyw i owoców 2) Założyć fartuchy ochronne 3) Utrzymywać porządek w pracowni: - myć naczynia - oszczędnie gospodarować wodą 4) Ostrożnie używać noży i terek 5) Zachować ostrożność podczas gotowania</p> <p>Wychowankowie zgodnie i bez hałasu przechodzą do pracowni gospodarstwa domowego.</p> <p>– wychowankowie zakładają fartuchy – przypinają/przyklejają plakietki z nr grupy</p>	<p>Przejdźcie do łazienki w celu dokładnego umycia rąk.</p> <p>Przejdźcie do pracowni gospodarstwa domowego</p> <p>W-wca umieszcza w widocznym miejscu zasady.</p>
--	--	--

<p>marchewki do kapusty III grupa – robienie kompotu – usuwanie pestek ze śliwek</p> <p>Wychowawca prosi wychowanków, aby samodzielnie przygotowali stanowiska pracy.</p> <p>Wychowawca umieszcza przepisy na tablicy i prosi wychowanków, aby sprawdzali kolejność zadań.</p> <p>Wychowawca nadzoruje pracę wychowanków, w razie potrzeby pomaga im.</p> <p>Wychowawca prosi grupę I i II, aby pracowali zgodnie z podanym przepisem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymieszali kapustę i marchew – dodali przyprawy: sól, liść laurowy, ziele angielskie, szczyptę cukru – wrzucili kapustę do beczki, jednocześnie ubili ją tak, aby w środku nie było powietrza. <p>Wychowawca prosi III grupę, aby pracowali zgodnie z podanym przepisem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ułożyli śliwki w słoikach, – wsypali po 2 łyżki cukru, – dodali wodę i wstawili słoiki do garnka z wodą w celu pasteryzacji <p>7. Porządkowanie miejsca pracy. Wychowawca wspiera wychowanków, zachęca do samodzielności i dokładności.</p> <p>8. Zebranie wiadomości</p>	<p>Wychowankowie samodzielnie przygotowują potrzebne im sprzęty (tarki, noże, miski, szatkownicę do kapusty, garnek, noże, wkładają worek na kapustę do beczki), I grupa- szatkuje kapustę II grupa –obiera, a następnie trze na tarce marchew III grupa- robi kompoty</p> <p>Wychowankowie wykonują polecenia zgodnie z przepisem i wskazówkami wychowawcy.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wychowankowie mieszają kapustę ze startą marchwią i przyprawami – wychowankowie wrzucają kapustę do beczki, jednocześnie ubijając ją. <p>Wychowankowie wykonują polecenia zgodnie z przepisem i wskazówkami wychowawcy.</p> <p>Wychowankowie porządkują pracownię Dziewczynki zmywają, chłopcy pakują szatkownicę do worka, zamiatają podłogę.</p>	<p>W-wca czuwa nad przebiegiem zajęć, podaje wskazówki, ale zachęca do samodzielności</p>
---	--	---

<p>i umiejętności (informacja zwrotna)</p> <p>Wychowawca zadaje pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Co dzisiaj robiliście na zajęciach? - Co najbardziej wam się podobało? - Co sprawiło wam trudność? - Do czego można wykorzystać przetwory, które zrobiliście dzisiaj? 	<p>Wychowankowie odpowiadają na pytania w-wcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kisiliśmy kapustę, robiliśmy kompot ze śliwek. - np. szatkowanie kapusty, mieszanie - szatkowanie na szatkownicy, - z kapusty można zrobić surówkę lub ugotować bigos - ze śliwkami z kompotu można upiec ciasto 	
<p>III. Zajęcia końcowe</p>		
<p>1. Podsumowanie wiadomości i umiejętności</p> <p>Wychowawca informuje wychowanków, że w następnym tygodniu, gdy kapusta będzie już gotowa przełożą ją do słoików.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na innych zajęciach zrobią z niej surówkę. - Ze śliwkami z kompotu upieką ciasto. <p>2. Ocena zachowania i zaangażowania wychowanków na zajęciach.</p> <p>Wychowawca odwołuje się do ustalonych zasad zachowania i pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prosi każdego wychowanka, aby ocenił swoje zachowanie i zaangażowanie w czasie zajęć umieszczając naklejkę na tarczy <p>- wspólne sprawdzenie porządku</p>	<p>Wychowankowie wyrażają aprobatę i podają swoje pomysły na wykorzystanie przetworów na zajęciach.</p> <p>Wychowankowie dokonują samooceny przyklejając naklejkę z imieniem na tarczy 3-stopniowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>środek-pomarańczowy</i> - bardzo dobrze, zachowanie i aktywność, - <i>niebieski</i>- jest dobrze i staram się, - <i>czzerwony</i> - muszę się bardziej postarać <div style="text-align: center;"> </div>	<p>Wychowankowie siedzą przy stole.</p> <p>Wpisanie przez w-wcę również oceny w zeszytach- ocena pracy na zajęciach.</p>

<p>pozostawionego w pracowni</p> <ul style="list-style-type: none"> - w-wca wstawia plusy w zeszytach osobom, które aktywnie uczestniczyły w zajęciach. <p>3. Wzmocnienie pozytywne - nagroda</p> <p>Wychowawca rozdaje wychowankom torebki z suszonymi owocami.</p>	 <p>Wychowankowie odbierają nagrodę.</p>	
---	--	--

(Załącznik nr 1)

Kontrakt

Zobowiązuję się do przestrzegania zasad pracy na lekcji:

- Jeżeli chcę odpowiedzieć na pytanie, sygnalizuję to przez podniesienie ręki do góry.
- W czasie zajęć i po ich zakończeniu nie używam wulgarnych słów.
- Pomagam kolegom i koleżankom podczas wykonywania zadań.
- Staram się aktywnie uczestniczyć w zajęciach.

Podpis wychowawcy

.....
 .....

Podpis wychowanka

załącznik nr 2

Przepis na kapustę kwaszoną

- 3 główki kapusty poszatkować,
- 3 marchewki zetrzeć na tarce,
- składniki połączyć,
- dodać przyprawy: 5 liści laurowych, 5 ziarenek ziela angielskiego, 1 łyżeczkę cukru, 1 szklankę soli,
- wszystko dokładnie wymieszać, przełożyć do beczki, ubić
- pozostawić w ciepłym miejscu na tydzień

załącznik nr 3

Przepis na kompot ze śliwek

- 45 dag śliwek umyć,
- przekroić na pół i usunąć pestki,
- śliwki ułożyć w słoiczkach
- dodać po dwie łyżki cukru
- słoiki uzupełnić wodą niegazowaną,
- zakręcić słoiki

- pasteryzować

SCENARIUSZ ZAJĘĆ WYCHOWAWCZYCH W GOSPODARSTWIE WIEJSKIM - PRODUKCJA ŻYWNOSCI.

1. Rodzaj zajęć: gospodarcze
2. Cele zajęcia:
3. Cele rewalidacyjne:
  - usprawnianie koordynacji wzrokowo- słuchowo- ruchowej,
  - usprawnianie motoryki małej.
4. Cele ogólne:
  - zapoznanie wychowanków z historią i zasadami produkcji żywności,
  - zapoznanie wychowanków z funkcjonowaniem gospodarstwa wiejskiego,
  - wyrabianie umiejętności przygotowania posiłku,
  - kształtowanie u uczniów postaw wskazujących szacunek do pracy rolnika i żywności, którą produkuje,
    - posiadanie nawyków higienicznych,
    - kształtowanie umiejętności współżycia i współdziałania w grupie rówieśniczej,
    - używanie zwrotów grzecznościowych.
5. Cele operacyjne:
  - wskazuje i nazywa zwierzęta żyjące na wsi i ich rolę w życiu człowieka,
  - wskazuje i nazywa pomieszczenia gospodarcze, w których mieszkają zwierzęta,
  - rozróżnia i segreguje ziarna zbóż,
  - wymienia maszyny rolnicze niezbędne przy uprawie roli i roślin,
  - przygotowuje na stanowisku pracy potrzebne narzędzia i produkty,
  - nazywa produkty, z których wykona ciastka,
  - pracuje zgodnie z instrukcją,
  - posługuje się narzędziami kuchennymi,
  - przestrzega zasad higieny i bezpieczeństwa,
  - zachowuje czystość w miejscu pracy.
6. Metody nauczania:
  - podająca- objaśnienie;
  - eksponująca- pokaz;
  - praktyczna- ćwiczenia praktyczne.
7. Formy organizacyjne:
  - praca jednostkowa,
  - praca grupowa,
  - praca zbiorowa.
8. Środki dydaktyczne:
  - słowne: instrukcje i objaśnienia;
  - wzrokowe: plansza ze zdjęciami, prezentacja multimedialna, karty pracy;
  - techniczne: komputer multimedialny z projekтором, program „Maluch poznaje ekologię” INTERBIZNES,
  - dodatkowe: ziarna zbóż, produkty spożywcze niezbędne do wypieku ciastek, naczynia

kuchenne, piekarnik.

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Powitanie.
2. Podanie tematu i celów zajęć.
3. Omówienie zasad bezpieczeństwa i zachowania podczas zajęć.

II. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Wycieczka do pobliskiego gospodarstwa wiejskiego.

Zwrócenie uwagi na hodowane zwierzęta, warunki ich bytowania, maszyny rolnicze i wykorzystanie ich w gospodarstwie.

2. Rozmowa z gospodarzem na temat hodowli zwierząt, uprawy roślin i trudności z tym związanych.
3. Powrót do Ośrodka.
4. Rozmowa kierowana na temat pracy rolnika zamiast - na podstawie informacji zawartych

w programie „Maluch poznaje ekologię – tekst”.

5. Wypełnienie karty pracy „Gospodarstwo ekologiczne” z w/w programu.
6. Funkcje gospodarstwa wiejskiego- prezentacja multimedialna.
7. Uzupełnianie kart pracy- „*Połącz w pary zwierzę i produkt spożywczy*”
8. Praca w parach – rozdzielanie mieszanki zbóż.
9. Zajęcia w pracowni gospodarczej - wypiek ciasteczek z mąki podarowanej przez właściciela gospodarstwa.
10. Degustacja własnych wypieków.

III. ZAJĘCIA KOŃCOWE

1. Porządkowanie miejsca pracy.
2. Poczęstowanie ciastkami wszystkich mieszkańców Ośrodka.
3. Podsumowanie działań prowadzonych w czasie zajęć.
4. Podziękowanie za aktywny udział w zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
O ŚMIECIACH LEPSZYCH I GORSZYCH – RODZAJE ODPADÓW NA PODSTAWIE
TREŚCI ZAWARTYCH W PROGRAMIE MULTIMEDIALNYM „ODPADY
I RECYKLING” MERIDIAN.

I. Cel ogólny: Motywowanie do zdobywania wiedzy przyrodniczej dotyczącej najbliższego otoczenia.

II. Cele operacyjne:

- potrafi zmierzyć obwód pnia (krzewu), stosując wybraną miarę „naturalną” (długość dłoni, długość ramion) i „wspólną miarę” (długość sznurka),
- wskazuje i nazywa niektóre rośliny,
- potrafi oszacować wpływ swojego gospodarstwa domowego na środowisko.

III. Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacja.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Pomoce dydaktyczne: worki, waga, sznurek, kartki do prowadzenia ewidencji, różna odpady, komputer, projektor, program multimedialny „Odpady i recykling” MERIDAN.

Przebieg działań:

1. Powitanie.

2. Poznanie rodzajów odpadów na podstawie informacji zawartych w programie multimedialnym „odpady i recykling”.

3. Ćwiczenie w czterech grupach - Powstające odpady posegregować należy do czterech foliowych torbach, w każdej inny rodzaj. Na każdej z nich umieśćcie karteczki lub napiszcie mazakiem: PAPIER, SZKŁO, PUSZKI ALUMINIOWE i BUTELKI PLASTIKOWE, RESZTA (to czego ponownie nie można wykorzystać).

- Do torby z napisem PAPIER (można też użyć kartonowego pudełka) wrzucaj: stare gazety, kartonowe pudełka (rozłożone), torebki po cukrze, mące, zapisane kartki papieru, zużyte koperty. Nie należy umieszczać tam materiałów sprawiających wrażenie papieru lub papieru połączonego z innymi tworzywami, przykładowo folii plastikowej lub aluminiowej. Zwracaj uwagę na kartony po napojach i mleku, które są wykonane właśnie w ten sposób. Tego typu opakowania trafić powinny do worka z napisem RESZTA.
- Do reklamówki z napisem SZKŁO wrzucajcie: butelki szklane, których nie można zwrócić do sklepu, słoiki, buteleczki po lekarstwach. Uważajcie, aby ich nie pośluc!
- Do worka z napisem PUSZKI ALUMINIOWE i BUTELKI PLASTIKOWE wrzucajcie: puszki po napojach i piwie (puszki możesz zgnieść nogą), butelki plastikowe PET po napojach, Pepsi, butelki po szamponie, środkach czyszczących, keczupie, oleju.
- Do torby z napisem RESZTA wrzucajcie wszystko, co nie nadaje się do wtórnego wykorzystania. Te odpady muszą trafić na wysypisko.

4. Opowiadanie nauczyciela: Wiele odpadów można powtórnie przerobić, ale najpierw trzeba je oddzielić od pozostałych. Wtedy znacznie zmniejszy się ilość śmieci całkowicie bezużytecznych, trafią one na legalne lub nielegalne wysypisko, gdzie będą ulegać rozpadowi przez dziesiątki, czasem setki lat. Makulaturę, aluminiowe puszki, szklane butelki będzie

można ponownie wykorzystać (recykling). Zmniejszy się w ten sposób hałdy śmieci i zużywanie zasobów naturalnych (lasów, złóż rud metali) naszej planety.

5. Wykonanie pomiarów każdego worka.

Tablica
Pomiar surowców wtórnych (w kilogramach)

DATA POMIARU	PAPIER	SZKŁO	BUTELKI PLASTIKOWE I PUSZKI ALUMINIOWE	RESZTA

6. Opisanie wyników – których jest najwięcej, które są najcięższe, co można z nimi zrobić.

7. Zakończenie zajęć z podsumowaniem – warto segregować odpady.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
RADY NA ODPADY – SEGREGACJA ŚMIECI

I. Cel ogólny: Motywowanie do segregacji śmieci.

II. Cele operacyjne:

- potrafi rozróżnić plastik, papier, szkło,
- dzieli odpady na „suche” i „mokre”.

III. Metody: objaśnienia i instrukcje, obserwacja.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Pomoce dydaktyczne: komputer, projektor, programy multimedialne „Odpady i recykling” MERIDAN, „Adibu: Odkrywam tajemnice przyrody” MINDSCAPE

VI. Przebieg działań:

1. Powitanie.

2. Przypomnienie o potrzebie segregacji śmieci.

3. Pokaz prawidłowej segregacji – praktyczne ćwiczenie wykonywane przez uczniów.

4. Gra symulacyjna – segregacja według fabuły programu „Odpady i recykling” dla uczniów gimnazjum i starszej młodzieży.

5. Gra symulacyjna – segregacja według fabuły programu „Adieu. Odkrywamy tajemnice przyrody – okno „piknikowa segregacja” lub „piknik ekologiczny” dla młodszych dzieci.

6. Przypomnienie, że są oprócz odpadów „suchych” także „mokre”, które w prosty sposób można przetworzyć na kompost do wykorzystania w ogródku.

7. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ JEDNODNIOWEJ WYCIECZKI
ODPADY - WYCIECZKA DO ZAKŁADU PRZETWARZANIA ODPADÓW
KOMUNALNYCH W SREBRZYSZCZU

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Srebrzyszczu

Czas trwania: ok 2 h + 40 min dojazd

Temat:

Cele:

rewalidacyjne:

- doskonalenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości ;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- słuchowej.

ogólne:

- zapoznanie ze sposobami utylizacji odpadów (recykling, składowanie ,spalanie, zgniatanie, kompostowanie);
- dostrzeganie więzi z przyrodą oraz negatywnego wpływu człowieka na środowisko;
- kształtowanie świadomości proekologicznej;
- kształtowanie umiejętności kulturalnego zachowania się w miejscu publicznym i środkach komunikacji;
- dokonywanie obserwacji i formułowanie wniosków.

operacyjne: wychowanek:

- wie na czym polega: recykling, ,zgniatanie spalanie, składowanie, kompostowanie odpadów;
- rozumie potrzebę segregowania śmieci wpływającego korzystnie na środowisko;
- tworzy własny słownik pojęć związanych z unieszkodliwianiem odpadów;
- bezpiecznie korzysta ze środka transportu (bus);
- samodzielnie kupuje bilet;
- kulturalnie zachowuje się miejscach publicznych;
- stosuje się do regulaminu wycieczki.

Metody nauczania:

- podająca- dyskusja,
- wzrokowa- obserwacja bezpośrednia;
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa;
- zbiorowa.

Etap przygotowawczy:

1. Ustalenie miejsca i czasu trwania wycieczki.
2. Pisemne potwierdzenie zgody na wyjazd wychowanków przez rodziców.
3. Zorganizowanie dojazdu, rozmowa z przewoźnikiem.
4. Zgromadzenie pieniędzy na opłacenie kosztów wyjazdu.
5. Zaopatrzenie grupy w apteczkę.

6. Opracowanie wspólnie z wychowankami regulaminu wycieczki.

Przebieg wycieczki:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.

2. Podanie celu wycieczki:

Dzisiaj wybierzemy się na wycieczkę do Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Srebrzyszczu. Podczas wycieczki zobaczycie co dzieje się ze śmieciami, które odbierane są z naszych domów. Gdzie trafiają i jaki jest ich los.

II. Część właściwa:

1. Omówienie trasy wycieczki i przypomnienie regulaminu wycieczki:

- nie oddalam się od grupy;
- będę stosować się do poleceń wychowawcy;
- kulturalnie i grzecznie zachowuję się w busie i w miejscu wycieczki;
- będę przestrzegał zasad ruchu drogowego podczas przejścia na przystanek, z przystanku do Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych i z powrotem;
- na wycieczce zadbam o miłą i życzliwą atmosferę.

2. Rozdzielenie ról poszczególnym wychowankom:

- kto niesie apteczkę;
- kto odpowiedzialny jest za fotografowanie;
- kto prowadzi grupę;
- kto zamyka wycieczkę.

3. Czynności samoobsługowe (wizyta w toalecie, ubranie się w kurtki).

4. Przejście na przystanek autobusowy.

5. Dojazd do miejsca wycieczki- zwiedzanie, obserwacja, zadawanie pytań, fotografowanie.

6 Powrót do ośrodka.

III. Część końcowa:

17. Podziękowanie za kulturalne i bezpieczne zachowanie się na wycieczce.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ODPADY I CO DALEJ?

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: sala multimedialna

Czas trwania: 19-19.45 ;

Cele:

rewalidacyjne:

- doskonalenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- słuchowej.

ogólne:

- wprowadzenie pojęcia utylizacja odpadów,
- zapoznanie ze sposobami utylizacji odpadów (recykling, składowanie, spalanie, zgniatanie, kompostowanie);
- kształtowanie świadomości proekologicznej;

operacyjne: wychowanek:

- rozumie pojęcie utylizacja odpadów;
- wie na czym polega: recykling, spalanie, składowanie, zgniatanie, kompostowanie odpadów;
- rozumie potrzebę segregowania śmieci wpływającego korzystnie na środowisko;
- tworzy własny słownik pojęć związanych z unieszkodliwianiem odpadów.

Metody nauczania:

- podająca: opis, pogadanka,
- wzrokowa- pokaz,

Formy pracy:

- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

komputer, rzutnik, program multimedialny "Opady i recykling", duży karton, mazak.

Przebieg zajęć:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.
2. Podanie tematu zajęć:

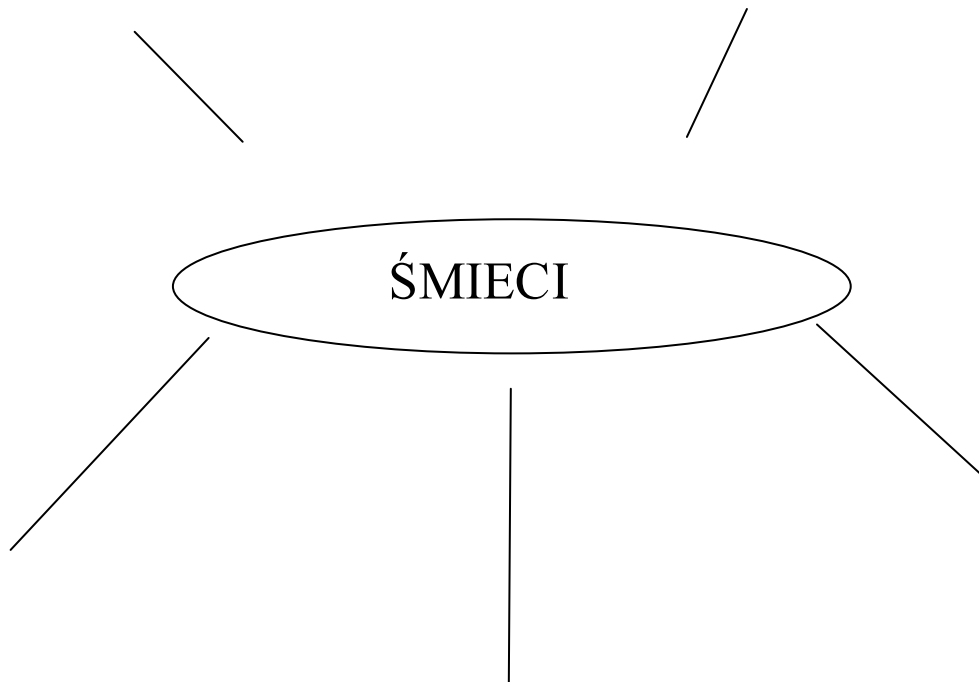
Na dzisiejszych zajęciach dowiedzie się co dalej dzieje się z posegregowanymi i odebranymi z naszych domów śmieciami. Co się z nimi dzieje i gdzie?

II. Część właściwa:

1. Prezentacja multimedialna "Sposoby unieszkodliwiania odpadów" w oparciu i program "Opady i Recykling" Meridan.
2. Burza mózgów- tworzenie mapy pojęciowej.

Na dużym kartonie zapisujemy sposoby utylizacji odpadów (recykling, spalanie, zgniatanie , kompostowanie, składowanie). Wychowankowie podają swoje propozycje

poznane w czasie prezentacji.

3. Mój słowniczek ekologiczny.

Każdy z wychowanków otrzymuje kartę pracy z wypisanymi definicjami 5 sposobów na utylizację odpadów i 5 wypisanych pojęć. Wychowawca czyta definicję a wychowankowie mają za zadanie przyporządkować odpowiednią definicję do pojęcia.

III. Część końcowa:

1. Ocena pracy wychowanków.
2. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ŻÓŁTY, ZIELONY, SZARY - JAK SEGREGOWAĆ ŚMIECI?

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: sala multimedialna

Czas trwania: 19-19.45 ;

Cele:

rewalidacyjne:

- ćwiczenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- ruchowo-słuchowej.

ogólne:

- poznanie zagrożeń środowiska przyrodniczego wynikającego z gromadzenia odpadów;
- zapoznanie z wyglądem i przeznaczeniem kolorowych pojemników na śmieci;
- kształtowanie umiejętności podziału odpadów w zależności od materiału z jakiego zostały wykonane;
- wdrażanie do codziennego segregowania odpadków domowych.

operacyjne: wychowanek:

- rozumie potrzebę codziennego segregowania śmieci;
- rozumie co to znaczy segregować śmieci;
- rozróżnia przeznaczenie kolorowych pojemników na śmieci;
- rozróżnia materiały z których wykonane są śmieci (plastik, metal, szkło, papier itp.);
- segreguje odpady do konkretnych koszy na śmieci.

Metody nauczania:

- podająca: opis, pogadanka,
- wzrokowa- pokaz,
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

zdjęcia śmieci (butelki szklane, plastik, metal, tekstylia, odpady domowe, odpady ogrodowe itp.), zdjęcia pojemników do selektywnej zbiórki odpadów, 3 zestawy kartoników do gry, po 3 duże kartony w kolorze żółtym, zielonymi, siwym, klej, komputer, rzutnik.

Przebieg zajęć:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.

2. Podanie tematu zajęć:

Na dzisiejszych zajęciach porozmawiamy o potrzebie segregowania śmieci. Dowiemy się co to znaczy segregować śmieci, jak należy to robić, poznamy kolorowe kosze na śmieci i

ich przeznaczenie.

II. Część właściwa:

1. Wprowadzenie do tematu.

W każdym domu codziennie produkuje się kilka kilogramów śmieci. Są to najczęściej różne opakowania po produktach spożywczych, szklane lub plastikowe butelki po sokach, puszki po konserwach, papierki, zużyte woreczki foliowe, ręczniki papierowe, obierki z warzyw i owoców. Śmieci domowe nazywane są odpadami komunalnymi.

Dlatego też bardzo ważną sprawą jest zbieranie odpadków i gromadzenie ich w oddzielnych wyraźnie oznakowanych pojemnikach.

2. Śmieci- materiał z którego zostały wykonane i miejsce składowania.

Wychowawca przedstawia ilustracje z różnymi rodzajami odpadów domowych (kuchenne, tekstylia, sprzęt elektryczny, leki, meble) oraz kolorowe pojemniki do których należy je wrzucać. Omawia je wspólnie z wychowankami.

3. Gra - Zbiórka! Selekcja!

Wychowankowie dzieleni są na trzy grupy każda z grup otrzymuje po 3 kartony w kolorze: żółtym, zielonym i szarym symbolizujących pojemniki na śmieci oraz 20 kartoników z domowymi odpadami. Zadaniem każdej grupy jest poszeregowanie odpadków według materiału wykonania i przyklejenie na odpowiednim kartonie.

4. Test segregacji odpadów.

Wspólne rozwiązywanie testu z programu multimedialnego "Odpady i recykling" Meridan.

III. Część końcowa:

1. Porządkowanie miejsca pracy.

2. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ FORMY OCHRONY PRZYRODY W POLSCE

I. Cel ogólny: Kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą, szacunku i ochrony przyrody w życiu codziennym człowieka.

II. Cele operacyjne:

- wie, jakie są formy ochrony przyrody w Polsce,
- zna wybrane elementy historii ochrony przyrody w Polsce,
- zna, motywy ochrony przyrody,
- rozumie potrzebę ochrony przyrody,
- wie, w jaki sposób chronić środowisko.

III. Metody nauczania: pogadanka, praktyczna, burza mózgów.

IV. Formy organizacyjne: zbiorowa, indywidualna.

V. Środki dydaktyczne: mapa fizyczna Polski, komputer, projektor, program multimedialny „Parki narodowe i inne formy ochrony przyrody w Polsce” Meridian.

VI. Przebieg zajęć

1. Powitanie.

2. Podział na grupy (podział klasy na grupy wg nazw pór roku - uczniowie kolejno wymieniają pory roku; wszyscy, którzy wymienili wiosnę, to zespół I itd.).

3. Samodzielna praca uczniów w grupie - nauczyciel wiesza na tablicy arkusz papieru z narysowanym dużym otwartym oknem. Symbolizuje ono okno pokoju każdego z uczniów. Uczniowie - udzielają odpowiedzi na 3 pytania, zapisują je na karteczkach i przyklejają w oknie obok wiszących tam pytań: 1) Jaki jest widok z Twojego okna?, 2) Jaki widok Ci się marzy?, 3) Jaki ten widok mógłby być rzeczywiście, czyli bardziej realny od marzeń?

4. Podanie swoich odpowiedzi (w wielu na pewno będzie wzmianka o zieleni, zdrowej przyrodzie; Nauczyciel pomagając w analizie nawiązuje do tematu, np. skoro przyroda jest nam tak potrzebna, to jak powinniśmy wobec niej postępować? Uczniowie wyliczają: dbać, sprzyjać rozwojowi, chronić przed zniszczeniem piękniejsze fragmenty przyrody...).

5. Praca z programem „Parki narodowe i inne formy ochrony przyrody w Polsce” w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakie są formy ochrony przyrody w Polsce:

FORMY OCHRONY PRZYRODY W POLSCE

- ochrona gatunkowa roślin i zwierząt
- parki narodowe
- rezerваты przyrody
- parki krajobrazowe
- pomniki przyrody
- obszary chronionego krajobrazu
- użytki ekologiczne
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

6. Praca z mapą – pokaz, gdzie znajdują się poszczególne formy ochrony.

7. Na zakończenie zajęć - zabawa w parki, rezerwaty (wg państwa, miasta), która jednocześnie utrwali zdobyte informacje przez uczniów. Uczniowie pracują u zespołach, każdy zespół otrzymuje kartkę A4 z rubrykami, np.:

Park narodowy	Park krajobrazowy	Roślina chroniona	Zwierzę chronione	PKO

10. Nauczyciel wybiera pierwszą literę, na którą uczniowie w grupach wymyślają bądź wyszukują w materiałach odpowiednie nazwy i wpisują w rubryki. Następnie grupy odczytują swe zapisy i przyznawane są punkty. Jeśli grupy mają tę samą nazwę, otrzymują po 5 punktów za każdy wpis. Jeżeli jedna grupa ma wyraz, a druga nie ma, to ta pierwsza wpisuje sobie 15 punktów, a druga 0. Zabawę można powtarzać do zakończenia lekcji, co najmniej trzy razy, po czym podliczamy punkty i brawami nagradzamy najlepszą grupę.

11. Zakończenie zajęć.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ RATUJMY PRZYRODĘ

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: sala lekcyjna

Czas trwania: 19-19.45.

Cele:

rewalidacyjne:

- ćwiczenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- ruchowo-słuchowej.

ogólne:

- poznanie pozytywnych i negatywnych skutków oddziaływań człowieka na przyrodę;
- zapoznanie z wybranymi formami ochrony przyrody w Polsce (park narodowy, park krajobrazowy, pomniki przyrody);
- wdrażanie do szacunku wobec przyrody;
- uświadomienie potrzeby dbania o przyrodę.

operacyjne: wychowanek:

- wymienia formy ochrony przyrody (park narodowy, rezerwat przyrody, pomnik przyrody, park krajobrazowy);
- umieszcza na mapie magnetycznej parki narodowe;
- wymienia formy ochrony przyrody w najbliższej okolicy;
- rozróżnia z proponowanych oddziaływań człowieka na przyrodę pozytywne i negatywne działania;
- rozumie potrzebę ochrony przyrody.

Metody nauczania:

- podająca: opis, pogadanka,
- wzrokowa- pokaz,
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- - indywidualna,
- - zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

emblematy z formami ochrony przyrody (rezerwat przyrody, park narodowy, pomnik przyrody), emblematy z nazwami parków narodowych, tablica magnetyczna, magnesy, zdjęcia parków, atlasy, albumy, komputer, projektor, program multimedialny „Parki narodowe i inne formy ochrony przyrody w Polsce” Meridian.

Przebieg zajęć:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.

2. Podanie tematu zajęć:

Bogactwem naszego kraju jest przyroda: rośliny, zwierzęta, lasy, pola uprawne.

Ludzie korzystając z tych dobrodziejstw nie dbając o to czy ich działania są korzystne czy nie dla środowiska. Dlatego dziś porozmawiamy o potrzebie dbania o przyrodę. Dowiedziecie się w jaki sposób ludzie starają się chronić i ratować przyrodę.

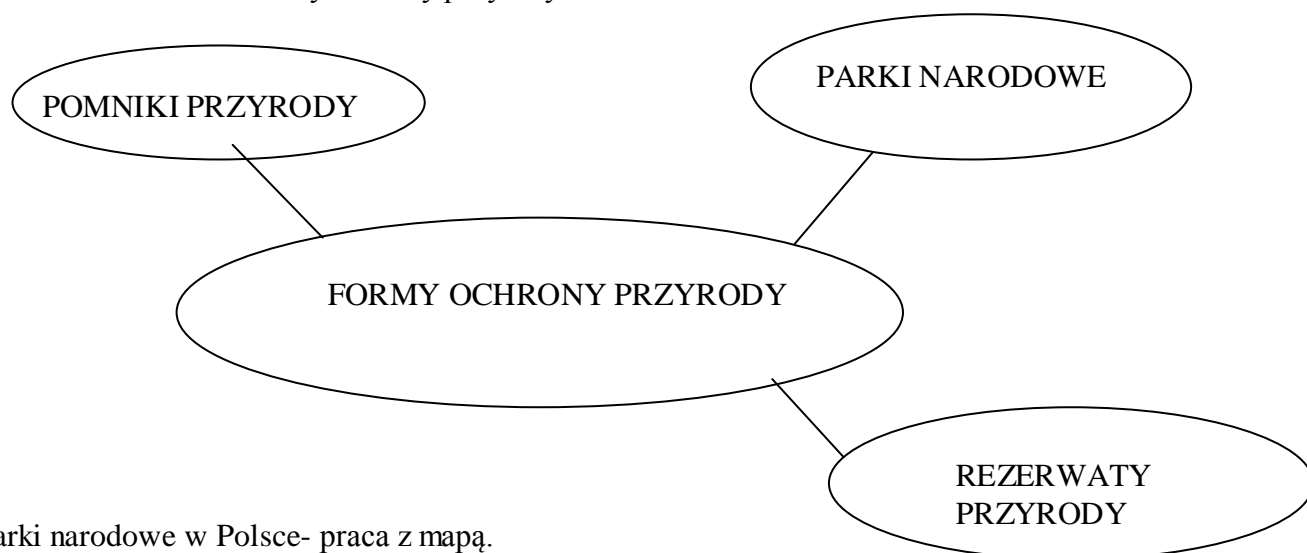
II. Część właściwa:

1. W jaki sposób człowiek szkodzi przyrodzie? - burza mózgów.

Rozmowa dotycząca zagrożeń przyrody spowodowanych m.in.: zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie wód, rzek, mórz, stosowanie nawozów do uprawy roślin, spaliny samochodów.

2. Formy ochrony przyrody.

Wychowawca zawiesza na tablicy emblematy z formami ochrony przyrody. Krótko opisując każdy, zwracając uwagę na różnice między poszczególnymi formami, by ułatwić wychowankom zapamiętanie. Treści związane z tematem przedstawione zostały w programie „Parki narodowe i inne formy ochrony przyrody w Polsce”.

3. Parki narodowe w Polsce- praca z mapą.

Na tablicy magnetycznej wychowawca rozmieszcza emblematy z nazwami poszczególnych parków narodowych oraz przedstawia zdjęcia dotyczące parków.

4. Parki, rezerваты i pomniki przyrody ziemi chełmskiej.

Wychowawca zapoznaje wychowanków z obiektami przyrodniczymi znajdującymi się w regionie:

a) Parki - Poleski Park Narodowy, Chełmski Park Krajobrazowy,

b) rezerwat przyrody- Brzeźno, Roskosz, Bagno Serebryskie,

c) pomniki przyrody- Dąb Bolko w Hnieszowie,

Oglądanie kalendarzy, albumów, atlasów.

III. Część końcowa:

1. Ocena zachowania wychowanków podczas zajęć.

2. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ
BOGACTWO PRZYRODY ZIEMI CHEŁMSKIEJ

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: pracownia komputerowa

Czas trwania: 19- 20.30

Cele:

rewalidacyjne:

- ćwiczenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- słuchowej;
- doskonalenie motoryki małej.

ogólne:

- poznanie walorów przyrodniczych regionu;
- nabywanie umiejętności poszukiwania informacji z różnych źródeł;
- doskonalenie umiejętności korzystania z komputera i Internetu (kopiowanie i wklejanie obrazków);
- poznanie możliwości programu PowerPoint;
- wdrażanie do współdziałania i pracy w zespole;
- zwrócenie uwagi na bezpieczne korzystanie z komputera.

operacyjne: wychowanek:

- zna zasady korzystania z pracowni komputerowej;
- samodzielnie włącza/wyłącza komputer;
- samodzielnie lub z pomocą wyszukuje informacji na określony temat;
- kopiuje obrazki i wkleja w określony plik;
- tworzy zbiorczą prezentację multimedialną;
- wyraża opinie na określony temat;

Metody nauczania:

- podająca: rozmowa, wskazówki wychowawcy,
- wzrokowa- pokaz,
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- indywidualna,
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

komputery, dostęp do Internetu, płyta CD.

Przebieg zajęć:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.
2. Podanie tematu zajęć:

Chciałam wam dziś zaproponować wycieczkę po terenach ziemi chełmskiej. Nie będzie to wycieczka piesza ani autobusowa tylko spacer po wirtualnym świecie internetu.

Spróbujemy samodzielnie stworzyć prezentację multimedialną na temat: " Bogactw przyrody ziemi chełmskiej".

II. Część właściwa:

1. Wprowadzenie do tematu zajęć- przydział zadań dla wychowanków.

Podzielię was na trzy grupy każda z grupa będzie odpowiedzialna za inne zadanie:

1. grupa I- poszukuje informacji na temat form ochrony przyrody (parków narodowych, rezerwatów przyrody, pomników przyrody) znajdujących się na terenie powiatu;
  2. grupa II- poszukuje informacji na temat roślin chronionych występujących na terenie powiatu chełmskiego ;
  3. grupa III- poszukuje wiadomości na temat rzadkich zwierząt występujących w powiecie chełmskim.

Do prezentacji potrzebujemy zarówno kolorowych zdjęć jak i krótkich opisów zwierząt i roślin. Mile widziane są ciekawostki odnośnie przyrody naszego powiatu.

2. Bogactwa przyrody okolicy- gromadzenie informacji.

Wskazówki wychowawcy odnośnie utworzenia nowego pliku, kopiowania zdjęć i zapisywania ich na dysku.

3. Zgrywanie zgromadzonych materiałów na jeden komputer.

4. Bogactwo przyrody ziemi chełmskiej- tworzenie prezentacji multimedialnej.

Tworzenie prezentacji multimedialnej według pomysłu wychowanków. Wybieranie kolorowych zdjęć, krótkich charakterystyk, dobieranie szaty graficznej prezentacji. Zgranie prezentacji na płytę CD.

5. Bogactwo przyrody ziemi chełmskiej- oglądanie końcowej wersji prezentacji.

III. Część końcowa:

1. Wyłączenie programów i komputerów w pracowni.

2. Ocena zachowania wychowanków.

3. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZWIERZĘTA CHRONIONE W POLSCE.

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: sala multimedialna

Czas trwania: 19-19.45 ;

Cele:

rewalidacyjne:

- doskonalenie wyobraźni i pomysłowości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- ruchowo-słuchowej.

ogólne:

- zapoznanie z różnorodnością i bogactwem przyrodniczym Polski;
- przedstawienie zwierząt chronionych w Polsce;
- zapoznanie ze zwyczajami i życiem wybranych gatunków zwierząt (niedźwiedź, lis, wilk, suseł, świstak, bóbr, kozice, żółw błotny, foka);
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze.

operacyjne: wychowanek:

- wymienia znane mu zwierzęta pod ochroną;
- rozpoznaje na fotografii chronione zwierzęta;
- rozumie potrzebę ochrony zwierząt;
- wie w jaki sposób chroni się zwierzęta zagrożone wymarciem;
- podejmuje próby rozwiązania krzyżówki;
- samodzielnie wykonuje pracę plastyczną;

Metody nauczania:

- podająca: opis, pogadanka,
- wzrokowa- pokaz multimedialny;
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

prezentacja multimedialna dotycząca zwierząt chronionych w Polsce; krzyżówka, mazak, zagadki ze zdjęciem zwierzaka, duże kartony z narysowanymi konturami poznanych zwierząt, farby, kredki, bibuła, klej, pędzle, plastelina, etykiety z nazwami zwierząt.

Przebieg zajęć:

I. Część wstępna:

1. Powitanie.

2. Podanie tematu zajęć:

Podczas dzisiejszych zajęć chciałabym abyście poznali zwierzęta, które są wyjątkowe.

Z roku na rok jest ich coraz mniej, dlatego mówimy o nich, że są chronione.

II. Część właściwa:

1. Wprowadzenie do tematu.

Wychowawca zadaje pytania:

- Czy znacie zwierzęta, które są pod ochroną?
- Czy wiecie co to znaczy, że zwierzęta są chronione?
- Czy wiecie przed czym chroni się zwierzęta?

2. Zagrożone gatunki zwierząt w Polsce.

Wychowankowie oglądają prezentację zwierząt chronionych (niedźwiedź brunatny, żółw błotny, świstak, kozice, wilki, żubr, wiewiórka, ryś, foka) przygotowaną przez wychowawcę w oparciu o program multimedialny "Parki Narodowe i Inne Formy Ochrony Przyrody w Polsce". Krótka charakterystyka poszczególnych zwierząt.

3. Jakie to zwierze- krzyżówka.

Wychowawca czyta opis zwierzęcia odpowiedź należy wpisać w krzyżówkę. Wspólne odczytanie hasła

4. Mój ulubiony chroniony zwierzątko.

Praca wykonana dowolną techniką plastyczną. Etykietowanie lub podpisywanie portretu zwierzątka.

III. Część końcowa:

1. Porządkowanie miejsca pracy.

3. Wystawa prac.

2. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZWIERZĘTA W ZIMIE

Uczestnicy: wychowankowie grup wychowawczych

Miejsce: sala multimedialna, las.

Czas trwania: 14-17.

Temat:

Cele:

rewalidacyjne:

- ćwiczenie koncentracji uwagi i spostrzegawczości;
- usprawnianie percepcji wzrokowo- ruchowo-słuchowej.

ogólne:

- przypomnienie nazw zwierząt zamieszkujących nasze lasy;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania zwierząt po śladach jakie zostawiają;
- przypomnienie sposobu odżywiania się niektórych zwierząt ;
- poznanie pracy leśniczego;
- przypomnienie o zasadach bezpieczeństwa podczas wycieczki do lasu.

operacyjne: wychowanek:

- wymienia nazwy znanych sobie zwierząt leśnych;
- wie czym dane zwierzę się żywi (wilk, jeleń, lis, zając, niedźwiedź, dzik) ;
- opowiada o trybie życia i zwyczajach niektórych zwierząt leśnych;
- podejmuje próby obserwacji i rozpoznawania śladów pozostawionych przez zwierzęta na w śniegu;
- zachowuje się we właściwy sposób w lesie;
- potrafi uzupełnić paszę w paśniku dla zwierząt.

Metody nauczania:

- podająca: opis, pogadanka,
- wzrokowa- pokaz,
- praktycznego działania.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

łamiągłówka literowa, prezentacja multimedialna "Ssaki i ptaki zimą", karty z tropami zwierząt, karty pracy- zwierzęta i ptaki a ich pokarm.

Przebieg zajęć:

I. Cześć wstępna:

1. Powitanie.
2. Podanie tematu zajęć:

Na dzisiejszych zajęciach przypomnimy sobie nazwy zwierząt leśnych, poznamy ich tryb życia oraz pokarm jakim się żywią. Spotkamy się również z leśniczym- panem, który wszystko wie o zwierzętach leśnych.

II. Część właściwa:

1. Wprowadzenie do tematu.

Temat zajęć zostaje zapisany na tablicy w postaci łąmigłówki literowej. Chętny wychowanek wpisuje literki w odpowiednie pola.

Wychowankowie wspólnie odczytują hasło.

2. Ssaki i ptaki zimą.

Prezentacja multimedialna dotycząca ssaków i ptaków (tj. lis , wilk, niedźwiedź, dzik, suseł, gil, wróbel, wiewiórka, sarna, zając) ich trybie życia, miejscu występowania i pożywieniu.

3. Zimowe smakołyki dla zwierząt.

Każdy wychowanek ma za zadanie dobrać odpowiedni pokarm do poszczególnych zwierząt przedstawionych na ilustracji (sikorka- słonina, wróbel- zboże, gil- jarzębina, sarna - siano, dzik- żołądzie). Rozmowa na temat kłopotów zwierząt ze znalezieniem pożywienia w lesie w okresie zimy. Dlaczego należy dokarmiać zwierzęta i jakie wolno nam dokarmiać a jakie dokarmia leśniczy.

4. Czynności samoobsługowe przed wyjściem na wycieczkę (założenie ubrania, obuwia).

Przypomnienie o zasadach bezpieczeństwa podczas wycieczki po lesie.

5. Zabawa tropiąca w lesie.

Każdy wychowanek otrzymuje kartę z tropami zwierząt (zając, sarna , lis) na jej podstawie poruszając się po lesie ma odnaleźć tropy zwierząt na śniegu.

6. Spotkanie z leśniczym.

Wychowankowie po śladach zwierząt dochodzą do paśnika, przy którym czeka leśniczy. Rozmowa z leśniczym: Czym jest paśnik? Do czego służy? Dlaczego się ustawia paśniki? Co wkłada się do paśnika? Jakie zwierzęta korzystają z tej „jadalni”? Kto przygotowuje „potrawy” dla zwierząt? Ile jedzą zwierzęta? Pomoc wychowanków przy nałożeniu siana do paśnika.

7. Powrót do ośrodka.

III. Część końcowa:

1. Ocena zachowania wychowanków podczas wycieczki.

2. Podziękowanie za aktywność na zajęciach.

Część III Działania przyrodnicze i ekologiczne w „Ostoi Przyrody”.

Większość placówek posiada wokół budynku przestrzeń, którą można przekształcić w „Ostoję Przyrody”. Zakładając taką ostoję, należy pamiętać o trzech istotnych celach, jakim służyć:

- stworzenie miejsca przyrodniczo cennego przyjaznego dla zwierząt i roślin,
- poprawa estetyki najbliższego otoczenia,
- poszerzenie oferty dydaktycznej placówki.

„Ostoja Przyrody” ma spełniać kilka funkcji w rozbudzaniu i tworzeniu sfery emocjonalnej dzieci, i tak:

- pachnieć dziesiątkami najprzeróżniejszych zapachów (aromaterapia);
- ma być istną paletą barw dla wzroku (koloroterapia);
- nie może być monokulturą przyrodniczą, musi być różnorodny pod każdą postacią i musi pozostać pozbawiony ingerencji ludzkiej;
- nasz ogród mimo swej tajemniczości (rozwój wyobraźni) musi być starannie przemyślany, a wszelkie obszary niebezpieczne ograniczone do minimum (bezpieczeństwo).

Przed przystąpieniem do realizacji tworzenia „Ostoi Przyrody” wykonana została ocena stanu środowiska przyrodniczego polegająca na:

1. Ocenie walorów i stanu środowiska przyrodniczego.
2. Wykonaniu planu zagospodarowania ogrodu.

Do ogrodu wybrane zostały gatunki roślin rodzimych - wynika to z troski o zasoby lokalnej przyrody. Rośliny zasadzane w ogrodzie, zarówno te ciepłolubne, jak i te, które wolą miejsca mniej nasłonecznione, miały zapewnione odpowiednie warunki egzystencji.

Sadząc drzewa zmieszano ich skład gatunkowy: drzewa iglaste i liściaste, te wyższe obok tych, które nigdy nie osiągną wysokich rozmiarów. Ograniczy to znacznie wszelkiego rodzaju epidemie, jak i przyczyni się do zwiększenia różnorodności kolorystyki przez cały rok. Poprzez posadzenie takich drzew, jak: dąb, jarzębina, kalina, kasztanowiec, klon oraz drzewa iglaste, zapewnione zostały tym samym naturalne materiały dydaktyczne do zajęć plastycznych. Zadbano także o posadzenie drzew owocowych w ogrodzie, były to odmiany jabłoni, grusz, śliw, czereśni, wiśni, mirabelek, a także orzecha włoskiego. Z krzewów i krzewinek zasadzono dereń, głóg, porzeczkę czarną, maliny, borówkę czarną, wrzos zwyczajny.

Ogródek ziołowy był istotnym uzupełnieniem „Ostoi Przyrody”. Znalazło się miejsce w nim na takie zioła, jak: macierzanka, rumianek, nagietek, melisa, bazylia i koper, mięta, gorczyca biała, kminek, kolendra siewna, anyż, lawenda zwykła, szalwia zwykła, majeranek ogrodowy.

Warto sadzić i dobrać tak rośliny, by ich czas kwitnienia przypadał w różnych miesiącach i rozłożył się na cały okres wegetacyjny ogrodu. Pojawienie się owadów w dużej mierze zależy będzie od tego, jakie rośliny znajdują się w naszym ogrodzie, dla owadów ich ilość i różnorodność gatunkowa ma decydujące znaczenie, ponieważ ogrody kwiatowe dostarczają pożywienia i stanowią optymalne miejsca rozwoju.

„Ostoja Przyrody” to także ostoja dla ptaków. Zapewniamy im bezpieczne miejsca do gniazdowania, tak by przez cały rok móc cieszyć się ich obecnością. Nie wystarczy tylko dokarmiać je zimą, należało także myśleć o naszych skrzydlatych braciach już podczas zakładania ogrodu i dlatego posadzono takie rośliny, które stanowią przez cały rok źródło pokarmu oraz miejsce gniazdowania. Ptaki w zamian odwdzięczą się, zjadając szkodniki i nasiona chwastów, nie tylko w samym ogrodzie, ale i w najbliższym sąsiedztwie ogrodu. Ptaki, które w naturalnym środowisku osiedlają się w dziuplach, m.in. sikorki, szpaki, mazurki, muchołówki, kawki, dudki i kraski, chętnie zajmują również budki lęgowe. Zatem powieszono też domek dla ptaków.

Pamiętano także o zaprojektowaniu „obwodnicy” docierającej do wszystkich istotnych punktów ogrodu i biegnącej po jego obrzeżu wykorzystując ścieżki, które zostały w naturalnej kolejności wydeptane, tak by ich estetyka pokrywała się z praktycznością i funkcjonalnością. Dróżki wykonane według zasady, iż pomiędzy każdym elementem ścieżki jest przynajmniej kilkucentymetrowa przerwa, przyczyniają się do zwiększenia powierzchni zielonej i odpowiedniego nawodnienia.

Aby ogród spełniał funkcję „Ostoi Przyrody” oraz funkcje dydaktyczną, wspomagając proces wychowania i edukacji ekologicznej, pojawiło się w nim jeszcze kilka następujących elementów: w różnych miejscach ogrodu umieszczono w kompozycjach bądź osobno kamienie, korzenie i pnie. Nadały one bardziej naturalny charakter ogrodowi i przyczynią się do rozwoju różnorodności przyrodniczej.

Innym elementami działań ekologicznych prowadzonych w celu pełnej edukacji ekologicznej w naszej placówce jest przestrzeganie następujących zasad:

- Gaszenie światła i wyłączania urządzenia, jeśli wychodzimy na dłużej z pomieszczenia.
- Nie używania naczyń jednorazowego użytku. Jeśli jednak takie naczynia są potrzebne, to są to naczynia z otrąb zbóż.
- Preferowane są produkty wykonane z materiałów naturalnych, także zabawki.
- Papier podczas pracy z dziećmi wykorzystywany jest dwustronnie.
- Organiczne odpadki kuchenne, zamiast do kosza, trafiają do miejscowego hodowcy.
- Wszyscy dbają, o to, by nie pozostawiać bez powodu otwartego kranu. Gdy nie zakręca się kranu podczas mycia zębów, marnuje się 5 litrów wody.
- Podczas wymiany wody w akwarium, wodę zużywa się do podlewania roślin. Znajduje się w niej dużo azotu i fosforu, a przez to jest dobrym nawozem.

Literatura

Dzierma, I (2002) Jestem jak drzewo. W: J. Zwoleńska (red.) *Twórcza kinezyjologia w praktyce. Propozycje dla każdego*. Lublin, Kined.

Flemming, I (1998) *Gry i zabawy na wycieczkę szkolną*. Kielce, Jedność.

Pomocne strony internetowe:

- Ogólnopolskie Towarzystwo Zagospodarowania Odpadów www.otzo.most.org.pl
- Fundacja Nasza Ziemia www.naszaziemia.pl
- www.ogrodnik.pl
- Fundacja Edukacji Ekologicznej i Rozwoju www.feer.edu.pl
- Ośrodek Edukacji Ekologicznej Eko-Okno www.mroee.pl
- Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” www.zrodla.most.org.pl
- Zielone Brygady www.zb.eco.pl
- Miesięcznik „Dziki Życie” www.pracownia.org.pl/dzikiezycie
- Zielona Brama www.eko.org.pl
- Polska Zielona Sieć www.zielonasiec.pl
- Przyroda Polska www.przyrodapolska.pl